

PRITARTA

Telšių rajono savivaldybės administracijos
Direktoriaus 2017 m. spalio mėn. 18 d.
įsakymu Nr. A1-1807

PATVIRTINTA

Telšių r. Žarėnų „Minijos“ pagrindinės mokyklos
Direktoriaus 2017 m. spalio 31 d.
įsakymu Nr. V1-121

TELŠIŲ R. ŽARĖNŲ „MINIJOS“ PAGRINDINĖ MOKYKLA

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

VAIKYSTĖS DRAUGAI - METŲ LAIKAI

Parengė:

Vyr. auklėtojos Stasė Mitkuvienė, vyr. auklėtoja Jovita Lokomskienė
auklėtojos Diana Beržienė, Lilija Jankauskienė
Direktoriaus pavaduotoja ugdymui Alma Čirvinskienė

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Formalieji duomenys apie įstaigą

1. Oficialus švietimo įstaigos pavadinimas – Telšių r. Žarėnų „Minijos“ pagrindinė mokykla, sutrumpintas pavadinimas – Žarėnų „Minijos“ pagrindinė mokykla (toliau – mokykla), juridinio asmens kodas 190581969.
2. Mokyklos teisinė forma – savivaldybės biudžetinė įstaiga.
3. Švietimo įstaigos grupė – bendrojo ugdymo mokykla
4. Švietimo įstaigos tipas – pagrindinė mokykla.
5. Mokyklos buveinė: Mokyklos g. 7, Žarėnų mstl., LT-88379 Telšių r. sav.
6. Mokyklos telefonai: 8 (444) 40673, 8 (444)40553
7. Mokyklos elektroninis paštas: zarenumokykla@gmail.com
8. Mokyklos svetainės adresas: <http://www.zarenai.lt/>, zarenumokykla.jimdo.com
9. Mokykla savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija, Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Švietimo ir mokslo ministro įsakymais, Telšių rajono savivaldybės tarybos sprendimais ir šiais nuostatais. Ikimokyklinių įstaigų įrengimų sanitarijos ir higienos taisyklėmis ir normomis. Atsižvelgiama į ikimokyklinio ugdymo ekspertų rekomenduotas ikimokyklinio ugdymo programas, regiono savitumą, šeimų poreikius ir lūkesčius.

1.2. Filosofinis-psichologinis bei pedagoginis pagrindimas

Požiūris į vaiką, jo ugdymą grindžiamas humanistinio ugdymo samprata. Kiekvienas vaikas priimamas kaip asmenybė, toks, koks jis yra. Vaikui garantuojama teisė ir galimybė augti bei gyventi sveikoje, saugioje aplinkoje, būti mylimam, pastebėtam, vertingam („Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija“). Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą, jų plėtojimą, prigimtinių vaiko galių bei gebėjimų ugdymą.

Žaidimas – pagrindinė vaiko veiklos forma. Žaisdamas vaikas realizuoja visus svarbiausius savo poreikius – pažintinius, bendravimo, praktinio veikimo, judėjimo.

Skirtinga vaikų asmeninė patirtis, skirtingai jaučia, patiria, išreiškia. Vaikai panašūs – sparčiau ar lėčiau žengia tuo pačiu vystimosi keliu. Šio proceso negalima nei spartinti, nei lėtinti, vaiko galios turi skleistis natūraliai (Ž. Pjaže).

Kiekvienas vaikas turi teisę lavinti savo gebėjimus, laisvai reikšti savo nuomonę, rinktis („Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija“, ratifikuota 1995m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983).

Programoje turinys orientuotas į vaiko kompetencijų ugdymą reikalingą tolimesniam vaiko asmenybės ugdymui.

Etnokultūros ugdymas – vienas iš pagrindinių ugdymo prioritetų mūsų mokykloje. Psichologo C. Rogers teigimu, etnokultūrinis ugdymas aktyviausiai vyksta vaikystėje. Todėl įgyvendinant ikimokyklinio ugdymo programą siekiama, kad vaikas intuityviai susidarytų vientisą tautinės kultūros vaizdą, pažintų, perimtų ir saugotų tradicines vertybes, atrastų vertybinį santykį su gimtąja kultūra, kartu geriau pažintų ir save.

1.3. Vaikai ir jų poreikiai

Ikimokyklinio ugdymo programa siekiama tenkinti pagrindinius 1 - 5-(6)m. vaikų poreikius: saugumo, sveikatos, fizinių, psichinių ir dvasinių galių stiprinimą, bendravimo, judėjimo, pažinimo, saviraiškos, pripažinimo. Taip pat harmoningą pereinamumą mokymuisi mokykloje, bei šeimos poreikių tenkinimą.

Ugdymo programoje atsižvelgta į individualiuosius bei specialiuosius (dvikalbių ir daugiakalbių, spec. ugdymosi sutrikimų turinčių, augančių socialinės atskirties aplinkoje, gabių ir talentingų) vaikų poreikius.

Siekiama sudaryti sąlygas vaikams ugdytis laisvo pasirinkimo sąlygomis ir garantuoti konkrečiam amžiaus tarpsniui svarbių vaiko gebėjimų ir poreikių nuoseklų ugdymą(si).

ANKSTYVOJO AMŽIAUS VAIKŲ PAGRINDINIS POREIKIS - siekti artimo ir glaudaus kontakto su šalia esančiu suaugusiu, tuo kompensuojant tėvų nebuvimą. Mažieji noriai klauso liaudiškų lopšinių, nusiramina žaidinami. Vaikų elgsena daugiau impulsyvi, išryškėja situaciniai jausmai, norai.

TRIMEČIŲ – keturmečių išskirtinis noras - judėti, bendrauti su kitais grupės vaikais. Išryškėja ir prieštaringas vaiko elgsenys, konfliktinės situacijos, dažnai susijusios su trijų metų krizės problemomis. Vis dėlto vidinis vaiko noras - palaikyti gerus santykius su suaugusiais ir bendraamžiais, tad čia ypatingai svarbu suaugusio pritarimas, švelnumas ir palaikymas. Įstaigoje kaupiama smulkioji tautosaka, nes jos panaudojimas ugdymo procese turi

didelę vertę. Remiantis liaudies pedagogikos išmintimi, iškilusios bendravimo problemos gana lengvai išsprendžiamos pasitelkiant humorą, pašmaikštavimus.

Penkiamečiai – šešiamečiai jau pastebi savo veiklos rezultatus, skirtumus, gali lyginti, labiau pasitiki savimi. Kaip ir daugumai šio amžiaus vaikų, jiems būdingas noras įsitvirtinti bendraamžių grupėje, būti pripažintais.

Vaikų ugdymui didelės reikšmės turi grupės aplinka. Vyresnieji vaikai labiau linkę į saviraišką, kūrybiškumą, nori lenktyniauti, būti pastebėti, išsiskirti iš kitų. Jie žingeidūs, daug klausinėja, jų veikla dažnai motyvuojama noru pažinti, tyrinėti. Tiek mažieji, tiek didieji vaikai mėgsta pasakas, smulkiąją tautosaką, atlikdami darbelius panaudoja tautodailės elementus.

Šiuos bendruosius poreikius, žvelgiant iš vaiko vystymosi raidos pozicijos, vainikuoja poreikis žaisti. Žaidimas - puikiausias būdas atsiskleisti vaiko kūrybiškumui, fiziniams ir kalbos gebėjimams, bendravimo kultūrai. Žaisdami vaikai įgyja įvairiapusės patirties ir įgūdžių.

Pastebėjome, kad mūsų įstaigos ugdytiniai turi ypač ryškų polinkį pažinti, tyrinėti supančią aplinką. Gal būt tai nulemia vietovės ypatumai. Aplinkoje daug augalijos - medžių, krūmų. Čia ir rudens spalvos ir pavasario žaluma, ir natūralus paukščio čiulbesys. Didžioji dalis šeimų gyvena individualiuose namuose, vaikai turi galimybę tiesiogiai stebėti sezoninius gamtos pokyčius, žemės ūkio darbus ir žmonių veiklą įvairiu metų laiku. Yra sąlygos laikyti naminius gyvūnus.

Tad tenkindami vaiko poreikį pažinti artimiausią aplinką, vaikai supažindinami su mokyklos artimiausia aplinka (vidaus ir išorės). Aplankomos ir miestelio pagrindinės lankytinos vietos, įstaigos bei miestelio šviesuoliai. Stengiamiasi sudaryti kuo palankesnes sąlygas perimti tautos dvasinės kultūros pagrindus.

1.4. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Įstaigoje dirba keturi ikimokyklinio ugdymo pedagogai - auklėtojos, turintys vyresniojo auklėtojo (2 auklėtojos) ir auklėtojo (2 auklėtojos) kvalifikacines kategorijas. Su vaikais taip pat dirba logopedė bei meninio ugdymo pedagogė. Pedagogai aktyviai dalyvauja miestelio, rajono ir respublikiniuose renginiuose, seminaruose, kuriuose kelia savo pedagoginę kvalifikaciją, dalijasi sukaupta gerąja pedagogine patirtimi. Jie yra parengę metodinių rekomendacijų tėvams, etnokultūros, gimtosios kalbos ugdymo, vaikų sveikatos tausojimo ir stiprinimo, klausimais. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai yra kompetentingi, aktyviai ieškantys naujovių ir sėkmingai jas įgyvendinantys.

Įstaigoje teikiama pagalba specialiųjų poreikių vaikams. Vyr. logopedė dirba su vaikais, turinčiais kalbos ir komunikacijos sutrikimų. Ji išsiaiškina vaikų kalbos, kalbėjimo bei komunikacijos sutrikimų pobūdį; įvertina ir numato palankiausias sutrikusios kalbos plėtotės, korekcijos priemones ir būdus; dirba su vaikais individualiai ir pogrupiais, taiko specialiojo poveikio priemones kalbos, kalbėjimo bei komunikacijos sutrikimams šalinti bei lavina sutrikusias funkcijas, taiko specialius darbo būdus bei metodus.

Taip pat dirba ir vyr. meninio ugdymo pedagogė, kurios pagrindinė darbo kryptis - plėtoti individualias muzikines galias, ugdyti muzikinę ir bendrą dvasinę kultūrą. Meninio ugdymo pedagogė pratina vaikus prie meniškai vertingos profesionalios muzikos suvokimo, formuoja muzikinio skonio pradmenis, kuria ugdomąją aplinką, parenka vaiko amžių ir galimybes atitinkančias muzikinio ugdymo priemones, organizuoja ir veda muzikos valandėles, pramogas, šventes, vakarones ir kitas veiklas bei sistemingai stebi ir vertina vaiko pasiekimus, jo socialinę-kultūrinę kompetenciją.

Kaip visuminio ugdymo sudėtinę dalį reikėtų išskirti ir savo krašto etninio palikimo perteikimo procesą. Pagrindinė pedagogų veiklos kryptis – skatinti nuolatinio etninės kultūros paveldo perdavimo ir perėmimo procesą.

1.5. Įstaigos savitumas

Mokykloje yra dvi ikimokyklinės grupės (vienintelės miestelyje), kuriose ugdomi ikimokyklinio amžiaus vaikai. Ikimokyklinėje įstaigoje ugdomi vaikai nuo 1,5 m. iki 6 m. amžiaus. Veikia 1 ikimokyklinė ugdymo (lopšelio) grupė „Drugeliai“ (ugdomi 1,5-3 metų amžiaus vaikai) ir mišri ikimokyklinio ugdymo grupė „Kiškučiai“ (4-6 metų amžiaus vaikai, ugdomi ikimokyklinukai ir priešmokyklinukai). Ikimokyklinė grupė dirba penkias dienas per savaitę. Įstaiga dirba 10,5 val. režimu (nuo 7.30 val. iki 18.00 val.). Ugdomasis procesas užima didžiąją laiko dalį, taip pat teikiamos socialinės paslaugos: priežiūros, maitinimo, pietų miego. Įstaigoje yra aktų salė, sporto salė, biblioteka-skaitykla, valgykla, logopedo kabinetas, įrengtas muziejus. Mokyklos parkelyje įkurta edukacinė erdvė – atpažinti augantys medžiai, krūmai ir kiti augalai. Mokyklos kieme įrengta edukacinė vaikų žaidimo aikštelė. Specialiųjų poreikių vaikai integruojami į bendrąsias vaikų grupes. Įstaigoje pagal galimybes vykdomos „Pienas vaikams“ ir „Vaisai vaikams“ programos.

Ieškant savito darbo stiliaus, atsižvelgiant į pedagogų kompetencijas, tėvų ir vaikų poreikius, įstaigos misiją, ugdymo procese prioritetas skiriamas etnokultūros ugdymui. Pagrindinis tikslas – ugdyti etnokultūrinės vertybes perimantį ir puoselėjantį bei kūrybingai save išreiškiantį žmogų. Lietuvių liaudies kultūra atspindi lietuvių papročiuose ir tradicijose. Liaudiškus papročius vaikas geriausiai įsisavina šeimoje ir darželyje, todėl mes stengiamės vaikus kuo glaudžiau supažindinti su lietuvių liaudies kūrybos ištakomis: papročiais, kalendorinėmis šventėmis, senolių dainomis, rateliais,

šokiais, žaidimais, pasakomis, padavimais, legendomis, mitais, lopšinėmis. Tautodaile: tapyba, keramika, siūvynėjimas, vėriniai, karpiniai, pynimai, tautiniai rūbai, senovės raštai. Žaisdami lietuvių liaudies žaidimus, dainuodami lietuviškas dainas, sekdami pasakas, taikydami patarles, priežodžius, mįsles, stebėdami gamtą, realiame gyvenime mes išlaikome tautos paveldą. Etninė kultūra lavina vaiko vaizduotę, žadina šiltus jausmus savo tarmei, skatina formuotis tautinei savimonei ir skatina vaiko kompetencijų plėtrą.

Džiugu, kad mūsų mokykloje veikia Žarėnų miestelio muziejus. Čia vaikai gali susipažinti su senoviniais rakandais, juos išbandyti, susipažinti su liaudies amatais, dirbiniais.

Ikimokyklinėje grupėje kiekvienais metais organizuojamos Adventinės vakaronės, kuriose vaikai, tėvai, seneliai kartu vakaroja. Šiuose vakarajimuose prisimenami senoviniai papročiai, burtai, rateliai, dainos. Švenčiamos kalendorinės šventės, Šv. Kalėdos, Trys karaliai, Užgavėnės, Kazimierinės, Gandrinės, Šv. Velykos, šeimos šventės. Didelis dėmesys skiriamas Žemaičių krašto papročiams, tradicijoms, tarmei.

Etnokultūrinio ugdymo programos temos pasirinktos atsižvelgiant į Rėdos ratą, kalendorines šventes, metų laikų kaitą, artimą aplinką, vietovės išskirtinumą. Etnokultūros temos yra integruotos į ikimokyklinio ugdymo(si) programą. Etninės temos ar jų elementai, medžiaga panaudojama pažintinėje (gamta, papročiai, istorija), meninėje (folkloras, rankų darbeliai, aplinkos apipavidalinimas, kūrybinė vaiko raiška, tautodailė), žaidybinėje (liaudies žaidimai), komunikacinėje (tautosaka), darbinėje, vaidybinėje ir kt. veiklose

Ugdant vaikus vadovaujamosi: darželio programa „Vaikystės draugai – metų laikai“, „Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo programa“, „Ankstyvojo ugdymo vadovu“, „Vėrinėliu“, „Sveikos gyvensenos ugdymo programa“.

Atsižvelgiant į vaikų amžių, poreikius, grupėse įkurti veiklos kampeliai, centrai, kurie pildomi metodinėmis priemonėmis, žaislais, žaidimais, priemonėmis eksperimentavimui, tyrinėjimui ir t.t. Pedagogai veiklą planuoja savaitei pagal atitinkamam amžiaus tarpsniui būdingus raidos ypatumus.

1.6. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Ikimokyklinės veiklos paskirtis padėti šeimai pagal galimybes tenkinti tėvų poreikius, puoselėti visas vaiko galias (intelektines, emocijų, valios, fizines), lemiančias asmenybės brandą ir socializacijos sėkmę. Pedagogai rūpinasi demokratiškų santykių plėtojimu vaikų, tėvų ir pedagogų bendruomenėje. Siekiant pažinti ugdytinių šeimų įstaigoje pedagogai organizuoja bendrus renginius, susirinkimus, individualius pokalbius. Renka informaciją apie šeimos gyvenimo būdą, tradicijas ir atsižvelgia į vaiko ugdymo šeimoje specifika, vaiko patyrimą, įpročius, nuostatas, numato būdus, sprendimus, padedančius užtikrinti vaikų ugdymo ir ugdimosi sėkmę bei kokybę.

Atlikus vietos bendruomenės apklausą ir atsižvelgus į jų išsakytus lūkesčius bei siūlymus, pastebėta, kad:

- įstaigą lankančių vaikų tėveliai gana atitolę nuo etninio ugdymo tradicijų;
- šeima turi gana ribotas galimybes vaikams perteikti tiek Žemaitijos, tiek ir visos Lietuvos tarmes, tautosaką, tradicijas ir papročius;
- didžioji dalis tėvelių pageidauja ir pritaria etninio vaikų ugdymo formoms įstaigoje.

Todėl ikimokyklinėse grupėse stengiamės įtraukti ne tik tėvus, bet ir senelius ar net prosenelius į ugdymo procesą. Betarpiškas bendravimas ir bendradarbiavimas sudaro sąlygas tiesiogiai perimti jų išmintį, bendravimo būdą. Džiugu, kad rengiant šventes, liaudiškas vakarones, sulaukiame pačių energingiausių, aktyviausių bendruomenės narių. Išgirstame atsiliepimų, kad smagu ir įdomu kartu su vaikais leisti laiką - minti mįsles, sukli ratelius - žaidimus, pageidaujama išmokyti jų kuo daugiau ir panaudoti įvairių švenčių metu.

1.7. Regiono savitumas

Žarėnai – miestelis Telšių rajono savivaldybėje, prie kelio Telšiai – Tverai, Minijos upės aukštupyje (3 km į rytus nuo Žarėnų yra Minijos ištakos). Miestelis pasižymi gražiu kraštovaizdžiu, landšafto įvairove nuo Plinijos piliakalnio, Minijos upe, Žarnos upeliu.

Pačiuose Žarėnuose yra Lietuvos pašto skyrius, mokykla, sveikatos centras, parduotuvės, unikali medinė Šv. Stanislovo bažnyčia.

Kalbant apie Žarėnų bendruomenę, turime paminėti su senaisiais amatais (bitininkyste, rankdarbiais, žemdirbyste ir gyvulininkyste), susijusius žmones. Taip pat galime pasidžiaugti vienoje sodyboje vis dar gaminama naminė gira, šakočiai bei kiti saldumynai.

Dauguma mūsų įstaigos ugdytinių mokyti eina į Žarėnų „Minijos“ pagrindinę mokyklą, su kuria nuolat palaikome ryšį. Didesnieji darželinukai kartu su pradinukais dalyvauja sportinėse pramogose, viktorinose, vykstančiose mokykloje, lankosi ten įkurtame muziejuje. Darželyje kuriami ir įgyvendinami grupių bei įstaigos bendri projektai. Dalyvaujame ir kitų ikimokyklinių įstaigų vykdomuose projektuose.

Jau tapo tradicija, kad Užgavėnių šventės metu darželyje apsilanko persirengėliai iš kultūros centro, kurie visus kviečia varyti žiemą.

Sudarytos galimybės vaikams bendrauti su įstaigos socialiniais partneriais - sveikatos centro medikais – stomatologais, studentais, dienos centro specialistais, kultūros centro darbuotojais, mokyklos bibliotekininke, miestelio seniūnu, socialinėmis darbuotojomis, taip pat su Telšių priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos Žarėnų ugniagesių komanda, Žarėnų girininkijos girininku, Žarėnų „Bočių“ klubo nariais.

Taigi ugdydamos vaikus, atsižvelgiame į geografinius, istorinius, kultūrinius, socialinius Žarėnų ypatumus. Puoselėjame žemaičių tarmę, supažindiname su tautodaile, tautosaka, darbų tradicijomis, valgiais ir kt. ypatumais. Stengiamės vaikams parodyti, mus supančią nuostabią Žemaitijos aplinką.

II. PAGRINDINIAI UGDYMO PRINCIPAI

Tautiškumo principas:

- siekti gaivinti ir puoselėti tradicines kultūros vertybes;
- ugdyti busimąjį tautos kultūros saugotoją ir kūrėją;
- žadinti tautinio tapatumo jausmus;
- plėsti socialines ir kultūrinės kompetencijas.

Humaniškumo principas:

- gerbti vaiką kaip asmenybę;
- garantuoti jam teisę gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį;
- atsižvelgti į vaiko poreikius, interesus ir galimybes;
- ugdymas grindžiamas žmogaus teisėmis, humanistinėmis vertybėmis, asmens unikalumo samprata, pagarba žmogaus gyvybei;
- sudaryti sąlygas įvairių vaiko galių plėtojimuisi, harmoningam asmenybės vystymuisi;
- taikyti skirtingus poveikio būdus, metodus ir individualias programas.

Demokratiškumo principas:

- užtikrinti lygybę, nepaisant rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, įsitikinimų;
- sudaryti sąlygas visiems vienodai gerai pasiruošti mokyklai;
- išvelgti kiekvieno vaiko maksimalių galimybių ir gebėjimų ribas ir garantuoti tolesnę sėkmingą jų plėtotę;

- pedagogams suteikti teisę pasirinkti ugdymo metodus bei priemones.

Integravimo principas:

- atsižvelgti į vaiko visuminį pasaulio suvokimą;
- garantuoti vaiko asmenybės skleidimosi harmoningumą;
- siekti vaiko ugdymo šeimoje ir ikimokyklinėje įstaigoje darnos.

Tęstinumo principas:

- atsižvelgti į vaiko jau įgytą patirtį ir gebėjimus, individualias ugdymosi perspektyvas;
- siekti darnaus perėjimo nuo ugdymo šeimoje prie ugdymo ikimokyklinėje įstaigoje, o vėliau – mokykloje.

Veiksmingumo principas:

- siekti atsinaujinimo ir atitikti nuolat kintančios visuomenės reikmes;
- sumaniai ir taupiai naudojant turimus išteklius, siekti gerų ugdymo kokybės rezultatų;
- laiku priimti tinkamus sprendimus;
- kelti aukštus reikalavimus savo profesionalumui ir ugdymo kokybei.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS: Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti tinkamas sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūrinius taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius, saviraiškos poreikius, saugoti ir stiprinti fizinę bei psichinę sveikatą.

UŽDAVINIAI:

- Stiprinti vaikų socialinę kompetenciją: gebėjimą suvokti save ir kitus, kai kuriuos socialinius ir kultūrinius reiškinius, ugdyti tautinio identiteto jausmą.
- Ugdyti komunikavimo kompetenciją: padėti formuoti bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiams; ugdyti jautrumą kitiems; skatinti išklaudyti ir išgirsti kitą; sudaryti sąlygas perimti tautos kultūros pagrindus; skatinti vaiko iniciatyvą, savarankiškus sprendimus, mokėjimą apginti savo nuomonę.

- Užtikrinti sveikatos saugojimo kompetenciją: saugoti ir puoselėti vaiko fizinę ir psichinę vaiko sveikatą; ugdyti saugaus elgesio įgūdžius; skatinti fizinį vaikų aktyvumą. Padėti vaikams įgyti visumines sveikatos ir lytiškumo sampratas, išsiugdyti sveikatai naudingus gebėjimus, įpročius, atsakomybę už savo ir kitų sveikatą, paskatinti juos rinktis sveiką gyvenimo būdą, ugdyti gebėjimą kurti ir palaikyti darnius ir brandžius tarpasmeninius santykius.
- Plėsti vaikų pažinimo kompetenciją: suteikti vaikui galimybę domėtis viskuo, kas yra aplink, pačiam tyrinėti, eksperimentuoti, kurti; padėti įgyti pirmuosius aplinkos pažinimo įgūdžius.
- Lavinti meninę kompetenciją: gebėjimą įsivaizduoti, pajauti, kurti, grožėtis; skatinti reikšti savo nuotaiką, jausmus, mintis bei santykį su pasauliu įvairiomis meninės raiškos priemonėmis.
- Bendradarbiaujant su tėvais, rugsėjo ir gegužės mėn. vertinti vaiko pasiekimus, remiantis sukaupta vaiko pažinimo medžiaga.

IV. UGDYMO(-SI) TURINYS, METODAI, FORMOS, BŪDAI IR PRIEMONĖS

Ankstyvojo amžiaus (1-3 m.) ir ikimokyklinio amžiaus (3- 6 m.) vaikų ugdymą reglamentuoja ši ikimokyklinio ugdymo programa. Joje nurodomi pagrindiniai vaikų ugdymo(si) tikslai, uždaviniai. Ugdymo turinys sudarytas pagal atskiras kompetencijų sritis, apimančias vertybines nuostatas, įgytus gebėjimus, įgūdžius bei patirtį skirtinguose amžiaus tarpsniuose. Išskiriamos penkios kompetencijų grupės:

1. Socialinė kompetencija
2. Sveikatos saugojimo kompetencija
3. Pažinimo kompetencija
4. Komunikavimo kompetencija
5. Meninė kompetencija

Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programos turinys (ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas):

1. Šeima. Mano šeima – artimiausi žmonės. Saugumas šeimoje. Šeimos kasdienybė, pagalba vienas kitam, rūpinimasis vienas kitu, šeimos tradicijos. Mano gimimas.

2. Lytis, kultūra, visuomenė. Aš – berniukas, aš – mergaitė. Mano unikalumas ir vertingumas. Panašumai į kitus ir skirtumai? Aš, mano draugai, kaimynai esame skirtingi, bet sudarome bendruomenę ir esame atsakingi vieni už kitus.

3. Lytinė sveikata. Mano kūnas, jo dalys, jų paskirtis, priežiūra ir valdymas. Kūno išraiška ir saviraiška. Fizinės ir dvasinės mano kūno paslaptys.

4. Rizikinga elgsena. Asmeninis saugumas elgesyje su nepažįstamais žmonėmis: atsisakymas kvietimų, vengimas prisilietimų, pasiūlymų ir kitų veiksmų. Paramos ir pagalbos ieškojimas nerimo ir pavojaus atvejais. Rizikingo elgesio apraiškos (ankstyvoji masturbacija, ypatingas domėjimasis priešingos lyties kūno sandara) ir jų šalinimo galimybės.

UGDYMAS NUO 1,5 METŲ IKI 3 METŲ

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Ugdyti gebėjimą suvokti save ir kitus, skatinti pasitikėjimą savimi ir artimaisiais.
2. Užmegzti artimą emocinį ryšį su vaiku, sudaryti sąlygas ugdytis saugiam prierašumui.
3. Padėti susipažinti su jį supančios aplinkos ypatumais, įtakojančiais asmenybės formavimąsi.
4. Formuoti bendravimo su bendraamžiais ir suaugusiais įgūdžius.

Gebėjimai	Pasiekimai
1. Ima suvokti savąjį „aš“	<ul style="list-style-type: none"> ○ Žino savo vardą, atsiliepia pašaukus vardu. ○ Pasako savo vardą, bando vadinti vardais kitus vaikus. ○ Pratinasi būti šalia kitų vaikų, žaidžia vienas šalia. ○ Pratinasi vartoti įvardžius savo asmens ir kitų asmenų nurodymui: mano-tavo, man-tau
2. Adaptuojasi naujoje aplinkoje	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tyrinėja, aktyviai susipažįsta su jį supančia aplinka. ○ Pradeda suprasti žodžius „galima“, „negalima“. ○ Pereina nuo individualaus žaidimo prie kolektyvinio. ○ Pratinasi atlikti suaugusiųjų prašymus, kreipiasi pagalbos.
3. Vaikui priklausančius daiktus sieja su asmeniu	<ul style="list-style-type: none"> ○ Atpažįsta ir parodo savo rūbelius. ○ Saugo savo atsineštą žaislą. ○ Mokosi dalintis grupės žaislais.

<p>4. Susipažįsta ir valdo savo kūną</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Žino pagrindines kūno dalis, jas rodo, įvardina. ○ Suvokia, kad rankos judesiais galima išreikšti mintį., „atia“, „myliu“, „nu,nu“, „negalima“. ○ Lygina savo ir draugų rankytes, pėdutes, plaukų spalvą. ○ Pirštukais parodo kiek metų.
<p>5. Geba suvokti kai kurias kūno paslaptis, savo ir kitų savijautą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tyrinėja, aiškinasi veido išraiškos mimikas: „linksmas“, „piktas“, „verkia“, „džiaugiasi“. ○ Mokosi nusiraminti, paguosti draugą.
<p>6. Geba orientuotis grupės ir kitoje įprastinėje aplinkoje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vaikščioja vienas po grupę, ją aktyviai tyrinėja. ○ Mokosi atsargiai atsisėsti ant kėdutės ant pakylės, nučiuožti.
<p>7. Supranta apie šeimą, jos svarbą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nuotraukose atpažįsta mamą, tėtį. ○ Rodo prierašumą, meilę namiškiams. ○ Pratinasi su jais išsiskirti.
<p>8. Plėtoja supratimą apie draugus ir draugystę.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Žaidžia su 2-3 bendraamžiais. ○ Paprašytas pasidalina žaislu, daiktu su kitu vaiku. ○ Priminus sako „ačiū“, „prašau“. ○ Žaisdamas su kitais reiškia palankumą, pasitenkinimą. ○ Šypsosi kitam, juokiasi, glosto, apkabina.
<p>9. Formuojasi tautiškumas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Aiškinasi sąvokas „namai“, „darželis“, „šeima“. ○ Kalba apie gimtadienius. ○ Žaidžia liaudiškus žaidimus, išgyvena teigiamas emocijas.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Sudaryti saugią ir sveiką žaidimo ir judėjimo aplinką.
2. Skatinti pažinti savo kūną, jo sandarą, augimą ir vystymąsi, kūno dalių paskirtį ir funkcijas.
3. Suteikti elementarių žinių apie kūno priežiūrą, sveikos gyvensenos poreikius.
4. Tenkinti vaiko judėjimo poreikį, skatinti įvaldyti vis naujus judėjimo būdus, palaikyti fizinį aktyvumą, judėjimo svarbos suvokimą.

5. Padėti susiformuoti teisingus mitybos įgūdžius ir įpročius.

Gebėjimai	Pasiekimai
1. Domisi savo kūnu, plečia suvokimą apie kūno dalis.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tyrinėja savo kūną, įvardina pagrindines kūno dalis. ○ Aiškinasi kaip atskiros kūno dalys juda. ○ Suvokia kūno dalių paskirtį.
2. Geba savarankiškai laikytis asmens higienos įgūdžių, ugdomi sveikos gyvensenos įpročius	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bando savarankiškai plauti rankas ir veidą, netaškydamas vandens. ○ Susipažįsta su asmens higienos reikmenimis: nosinaite, servetėle, muilu, rankšluosčiu, bando jais naudotis. ○ Mokosi pranešti, kad nori ant tualetinio puoduko.
3. Pagal galimybę suvokia ir rūpinasi savo bei kitų žmonių sveikata	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mokosi nusiraminti, pabūti be saviškių. ○ Aiškinasi, kad verkimas neigiamai veikia organizmą ir aplinkinius. ○ Mokosi saugiai žaisti, sportuoti, saugoti kitus. ○ Atlieka pirštukų, kojų mankštą.
4. Geba suvokti mitybos poveikį žmogaus sveikatai	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mokosi gerai sukramtyti, valgyti įvairų maistą. ○ Pratinasi valgydamas sėdėti prie stalo. ○ Mokosi naudotis stalo įrankiais, aiškinasi kad negalima valgyti iš kito lėkštės.
5. Jaučia ir valdo kūną aktyviai judėdamas, žaisdamas	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mokosi aktyviai judėti, atlikti žaidybines užduotis: šokinėti, šliaužti, laiptoti, mėgdžioti žvėrelių judesius. ○ Bando įvaldyti vis naujus judėjimo būdus, pereiti prie tikslesnių, koordinuotų judesių.
6. Įsitraukia ir aktyviai dalyvauja sveikatingumo valandėlėse	<ul style="list-style-type: none"> ○ Atlieka nesudėtingus pirštukų mankštos, kvėpavimo, liežuvio mankštelės pratimus. ○ Pratinasi gerti vaistažolių arbatas, laižo medų.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Palaikyti ir skatinti vaiko norą bendrauti su bendaraamžiais ir kitais žmonėmis, turtinant ir plėtojant socialinę ir kultūrinę vaiko patirtį.
2. Sudaryti sąlygas klausytis ir girdėti įvairius aplinkos garsus, sakininius pasakojimus, skaitomus grožinės bei pažintinės literatūros kūrinius.

3. Sužadinti vaiko domėjimąsi knyga, poreikį skaityti, padėti jam pamilti knygą.

4. Skatinti vaikų kūrybą, meninę raišką kaip savitą komunikacijos būdą.

Gebėjimai	Pasiekimai
1. Suvokia kalbos vartojimo prasmę	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mokosi kalbėti žodžiais. ○ Klausydamas grožinės literatūros kūrinių, žiūrinėdamas paveikslėlius bando atpažinti matytus daiktus, žmones, gyvūnus. ○ Mėgdžioja, kartoja suaugusiųjų, draugų žodžius. ○ Stengiasi kartu su auklėtoja ar vienas deklamuoti eilėraštukus, dainuoti lopšines, ploti katutes. ○ Klausosi gyvūnėlių garsų: kačiuko miaukimo, šuns lojimo, karvės mūkimo, vištos kudakavimo. ○ Varto knygeles ieško daiktų, kuriuos auklėtoja įvardija: lėlė, mašina, kiškutis ir kt.
2. Geba bendrauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pratinasi klausytis trumpo skaitomo kūrinio. ○ Bando klausti ir atsakyti. ○ Mokosi mandagumo žodžių. ○ Žaisdamas su žaislais spontaniškai atkartoja girdėtus garsus, žodelių junginius.
3. Plėtoja bendravimo ryšius	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kalbina draugus. ○ Žaidžia bendrus žaidimus. ○ Bando dalyvauti nesudėtingose siužetų inscenizacijose. ○ Pratinasi atlikti žaidybinius judesius: ploja katutes, trepsi kojomis, eina rateliu, rodo „didelis, mažas, stiprus“.
4. Bendraujant perteikia nuotaikas, jausmus	<ul style="list-style-type: none"> ○ Reaguoja į grupėje esančių suaugusiųjų, draugų kalbinimą. ○ Nori būti pastebėti, kalbinami. ○ Žiūrinėdami iliustracijas, paveikslėlius reiškia nuotaikas.
5. Supranta ir gerbia kitą	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mokosi mandagumo žodžių. ○ Bando klausti ir atsakyti. ○ Mokosi neskriausti žaislų, draugų.
6. Geba dalintis informacija, keistis idėjomis, nuomonėmis	<ul style="list-style-type: none"> ○ Emocingai reaguoja į skaitomus deklamuojamus kūrinius,

7. Domisi knygomis, ugdomi poreikį skaityti	<ul style="list-style-type: none"> ○ pasakojimus ar dainuojamus kūrinus. ○ Žaidžia artikuliacinius žaidimus. ○ Varto, žiūrinėja knyges. ○ Mokosi versti lapus, atsargiai elgtis su knyga. ○ Bando įvardinti tai ką mato. ○ Suranda savo mėgstamą knygelę.
---	---

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Palaikyti ir skatinti natūralų vaiko domėjimąsi artimiausia aplinka, žmonėmis.
2. Ugdyti socialinės sąveikos įgūdžius.
3. Padėti vaikui suvokti, jog jis – gamtos dalis, mokyti pajusti žmogaus, jo veiklos ir gamtos ryšį.
4. Padėti atrasti įvairiausius savęs, socialinius, aplinkos ir gamtos pažinimo būdus tyrinėjant, eksperimentuojant.
- 5.

Gebėjimai	Pasiekimai
1. Domisi savimi, savo šeima, suaugusiais ir geba perimti kai kuriuos gyvenimo ypatumus bei vertybines nuostatas	<ul style="list-style-type: none"> ○ Susipažįsta su supančia aplinka. ○ Domisi mergaičių ir berniukų skirtumais. ○ Atkreipia dėmesį į bendravimui svarbius dalykus: dienos režimą, daiktų vietą.
2. Susipažįsta su supančia aplinka įvardina daiktus ir reiškinius.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Susipažįsta, tyrinėja supančią aplinką. ○ Klausinėja, domisi gamtos reiškinais. ○ Stebi gyvūnus ir augalus, jais gėrasi. ○ Aiškinasi kodėl negalima skriausti gyvūnų.
3. Geba tyrinėti ir pažinti artimiausią aplinką	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tyrinėja aplinką visais jutimais: įsiklauso, įsižiūri, uosto, ragauja, liečia, gamtos gėrybes. ○ Veikia su įvairia gamtine medžiaga: vandeniu, smėliu, kaštonais, giliukais, akmenukais.
4. Geba orientuotis erdvėje, nusako erdvinę padėtį	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pratinasi orientuotis grupėje, darželio aplinkoje.

5. Domisi naminių gyvūnais, gyvenančiais artimiausioje aplinkoje	<ul style="list-style-type: none"> ○ Aiškinasi, suvokia daiktų padėtį. ○ Susipažįsta su naminių gyvūnais, juos atpažįsta knygelėse, paveikslėliuose. ○ Bando įvardinti, pavadinti, mėgdžioti.
6. Domisi augalais, juos tyrinėja aplinkoje	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stebi augalus, jais gėrisi. ○ Stebi, kaip suaugusieji juos prižiūri: laisto, purena žemę. ○ Gamtoje pastebi žydinčias gėles, jomis džiaugiasi.
7. Geba pajusti laiko tėkmę	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pratinasi pastebėti gamtoje vykstančius pokyčius. ○ Klausosi skaitomų kūrinių apie gamtą, jos reiškinius. ○ Aiškinasi sąvokas „diena“, „naktis“.
8. Suvokia dangaus kūnų poveikį žmogui, gamtai.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Žiūrinėja knygeles, ieško dangaus kūnų: saulės, mėnulio. ○ Imituoja dangaus kūnų, gamtos reiškinių judesius (saulė šviečia, vėjas pučia ir kt.). ○ Žaidžia žaidimus susijusius su gamtos reiškiniais.

MENINĖ KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Padėti vaikams atrasti meninės raiškos būdus, padedančius pažinti pasaulį, dalintis patirtimi.
2. Suteikti galimybę eksperimentuoti su įvairiomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, padėti atskleisti dailės įgūdžių pradmenis.
3. Skatinti vaikų kūrybos savitumą, autentiškumą.
4. Padėti išgyventi kūrybos jausmą.
5. Lavinti vaikų muzikinius gabumus, muzikos atlikimo (dainavimo, ritmikos, grojimo).

Gebėjimai	Pasiekimai
1. Vaidindami, improvizuodami geba išreikšti save, išgyventi kūrybos jausmą	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mėgdžioja, imituoja pasakų personažus. ○ Pratinasi ritmiškai vaikščioti, bėgioti pagal lėtesnį ar greitesnį muzikos tempą. ○ Stebi vyresnių vaikų pramogas, kartu ploja, džiaugiasi.
2. Tyrinėdami, eksperimentuodami įvairiomis medžiagomis, priemonėmis, geba kurti, vaizduoti	<ul style="list-style-type: none"> ○ Susipažįsta su piešimo priemonėmis, bando piešti piršteliu, keverzoti. Mokosi taisyklingai laikyti piešimo priemonę, orientuotis piešimo lape. Eksperimentuoja, stebi potepius, pratinasi dažyti viena, vėliau keliomis spalvomis. ○ Stebi, džiaugiasi dailės kūrinių, kitų vaikų darbais. ○ Minko nedidelį molio gabalą, bando sujungti atskiras detales, kočioja „dešreles“, „lazdeles“.
3. Dainuodami, šokdami, geba išreikšti savo jausmus, nuotaikas, išgyvenimus.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Klausosi muzikos kūrinių, perteikia juos judesiais. ○ Bando atlikti balsą lavinančius pratimus. ○ Mokosi barškinti barškučiais, mušti būgnelį.

UGDYMAS NUO 3 METŲ IKI 6 METŲ

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Sudaryti sąlygas, būtinas teigiamo savęs vertinimo atsiradimui, padėti suvokti ir pripažinti savo unikalumą.
2. Padėti vaikui „atrasti“ savo kūną ir dvasinį pasaulį, savo privalumus ir ribotumus.
3. Sudaryti sąlygas pajusti solidarumo su kitais žmonėmis, visų pirma, grupės draugais, jausmą.
4. Padėti įgyti, plėsti ir gilinti supratimą apie šeimą, draugus, bendruomenę, žmonių darbą ir ryšius.
5. Sudaryti sąlygas įgyti bendravimo ir bendradarbiavimo, sąveikaujant su bendraamžiais ir suaugusiais darželyje ir už jo ribų, patirtį.

Gebėjimai	Pasiekimai
1. Save vertinti teigiamai	<ul style="list-style-type: none"> ○ Priima save tokį, koks yra, stengiasi būti vertu meilės; ○ Suvokia savo teigiamas savybes, kartu ir neigiamus bruožus; ○ Gerbia ir vertina save, savo sugebėjimus, susitaiko su tais trūkumais, kurių negalima įveikti.
2. Žinoti savo asmeninę informaciją, suvokti save kaip savarankišką, individualų asmenį	<ul style="list-style-type: none"> ○ Žino savo vardą, pasako savo, kitų vaikų, suaugusiųjų vardus; ○ Atpažįsta savo ir draugų daiktus, drabužius, žaislus; ○ Grupėje turi savo vietą asmeniniams daiktams, suvokia, kodėl asmeninius daiktus žmogus turi teisę pasilaikyti sau; ○ Pažįsta ir valdo savo kūną, suvokia jutimo organų galimybes; ○ Mimika, žodžiu, piešiniu parodo savo jausmus, užuojautą sergančiam; ○ Suvokia kai kurias savo dvasinio pasaulio paslaptis, įvardija savo vidines būsenas; ○ Supranta, jog tą patį vardą gali turėti keli žmonės; ○ Palygina save, koks yra dabar ir buvo anksčiau.
3. Suvokti save kaip iniciatyvų ir atsakingą asmenį	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pats save apsitarnauja: apsirengia, nusirengia, pasikloja lovą, padengia stalą, padeda silpnesniui vaikui, turi savikontrolės įgūdžių; ○ Stengiasi gyventi, laikantis žinomų doro, oraus elgesio taisyklių, bando spręsti iškilusias problemines situacijas.
4. Gebėti suprasti šeimos narių gyvenimą, santykius, savo ryšius su jais	<ul style="list-style-type: none"> ○ Šeimoje tenkina asmeninius poreikius, jaučiasi saugus ir mylimas, tokius jausmus jaučia kitiems šeimos nariams; ○ Domisi šeimos šventėmis, kartu bendravimu šeimoje, šeimos istorija, tradicijomis; ○ Supranta, kad šeimos įvairaus dydžio, kai kurie vaikai neturi šeimos (našlaičiai), artimųjų; ○ Šeimoje vieni kitais rūpinasi, patarnauja seniems žmonėms.
5. Gebėti suprasti draugus ir draugystę, bendrauti ir bendradarbiauti	<ul style="list-style-type: none"> ○ Domisi kiemo, darželio draugais, jų vardais, pomėgiais, žino, kaip galima susidraugauti; ○ Suvokia, kad draugai gali būti ir vaikai, ir suaugę, skirtis jų būdo ypatybės; ○ Geba dalintis žaislais, padėti kitam bėdoje, paguosti, padaryti draugui ką nors malonaus, ginčus spręsti taikiai; ○ Bendrauja su kitais, kartu konstruoja, kuria, stengiasi būti kantrus, tolerantiškas.
6. Gebėti suprasti kaimynus ir kaimynystę	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pažįsta namo, gatvės, darželio ir kitus kaimynus;

<p>7. Gebėti suprasti bendruomenės narius, ryšius tarp jų</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Supranta, kaip kaimyniškai elgtis: netriukšmauti, kai kiti ilsisi, kaimyniškai padėti kitiems; ○ Pratinasi sakyti linkėjimus, dėkojimus, prašymus. ○ Suvokia, kad žmonių išvaizda priklauso nuo amžiaus, sveikatos, tautybės, skiriasi drabužiai, namai; ○ Atpažįsta lietuvių tautinius drabužius, lietuviškas sodybas, dvarus; ○ Suvokia, kad žmonės turi jausmus ir emocijas: gali džiaugtis ir pykti, būti laimingi ir nelaimingi; ○ Žino, kad yra žmonių, nusižengiančių taisyklėms, nedorai besielgiančių; ○ Atsargiai elgiasi su nepažįstamais žmonėmis.
<p>8. Gebėti pajusti, jog turi gimtinę, tėvynę</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Atpažįsta gimtojo miesto, kaimo – gimtinių gamtą; ○ Domisi gimtinių įžymybėmis, vietovės praeitimi; ○ Domisi vietinėmis šventėmis, tradicijomis, papročiais, žino tautinius simbolius – vėliavą, herbą; ○ Suvokia kai kurių šeimos (Motinos diena, krikštynos), bendruomenės (Vėlinės, Kalėdos, Joninės), tautos (Nepriklausomybės šventė), kalendorinės (Gandrinės) švenčių prasmę; ○ Kartu su šeimos nariais dalyvauja vakaronėse, tradicinėse šventėse; ○ Su grupės draugais ir su šeimos nariais lankosi muziejuje, kapinėse, bažnyčioje ir t.t.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Skatinti nuoširdžiai domėtis kitais žmonėmis, nusiteikti bendrauti.
2. Skatinti keistis emocijomis, jausmais, įspūdžiais.
3. Padėti perimti verbalines (sakytinė ir rašytinė kalba) ir neverbalines (mimika, judesys, vaizdas, muzikos garsai) komunikacijos priemones.
4. Bendrauti ir bendradarbiauti, laikantis bendravimo kultūros taisyklių ir dorovinio elgesio normų.

Gebėjimai	Pasiekimai
<p>1. Pratintis, mokytis bendrauti</p> <p>2. Tenkinti savo poreikį bendrauti, ieškoti ryšio su kitais žmonėmis</p> <p>3. Emociniam socialiniam ir pažintiniam turiniui išreikšti naudoti įvairias komunikacijos priemones</p> <p>4. Pratintis klausytis, girdėti, išklausyti</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bendrauja su suaugusiais ir bendraamžiais, jaunesniais ir vyresniais; ○ Bendrauja su mažai pažįstamais žmonėmis: į grupę atėjusia direktore, slaugytoja, kitų vaikų tėvais; ○ Bendrauja su nepažįstamais į grupę atėjusiais žmonėmis (svečiais); ○ Pastebi kvietimą bendrauti ir rodyti norą bendrauti. ○ Domisi kitais žmonėmis, siekia tarpusavio supratimo; ○ Supranta, kad suaugusio žmogaus šypsena, švelnus kalbinimas kviečia bendrauti; ○ Supranta, kad bendraamžiai kviečia bendrauti: demonstruodami savo išradingumą, geranoriškumą, kūrybiškumą; ○ Rodo iniciatyvą bendrauti, kreipdamasis malonia veido išraiška; ○ Bendraujant keičiasi, dalijasi emociniu turiniu, išreiškiančiu savo „aš“; ○ Jaučia, kada suaugusiam ar vaikui liūdna, bloga, skauda, gera, linksma; ○ Bando savo nuomonę derinti su suaugusiojo nuomone, siekia požiūrių bendrumo; ○ Siekia vieningos nuomonės su bendraamžiais (kai tai įmanoma), tariantis dėl bendros veiklos; ○ Žaidimo, bendros veiklos dėlei pratinasi ne tik vadovauti, bet ir paklusti kitų valiai; ○ Kalba apie bendravimo, elgesio taisykles, stengiasi jomis vadovautis. ○ Suvokia mimikos komunikacinę prasmę, ją naudoja saviraiškai; ○ Supranta mimikos, pavaizduotos piešiniu, grafiniu būdu ir kt. prasmę (linksmas, liūdnas, draugiškas, piktas ir t.t.); ○ Suvokia tam tikrų judesių simbolines prasmes: galvos purtymas – ne; linktelėjimas – taip; paglostymas – nusiramink ir t.t.; ○ Suvokia judesių, veikslių grandinės simbolinę prasmę: džiaugsmingas šokinėjimas, grimasos, žaidimo veikslių demonstravimas; ○ Suvokia meninio judesio, vaizdų komunikacinę prasmę; ○ Intuityviai supranta skaitomo teksto ir iliustracijos ryšį; ○ Geba iliustruoti tekstą arba kurti tekstą iliustracijos pagrindu; ○ Geba nuotaikai reikšti naudoti muzikos, judesio, mimikos derinius; ○ Išklauso šalia esančius asmenis – suaugusiuosius ir vaikus, stengiasi juos suprasti; ○ Geba sukauptus dėmesį klausyti sekamas pasakas, deklamuojamus eilėraščius, draugų pokalbius; ○ Klausosi įvairių įrašų;

<p>5. Gilinti, plėsti kalbos garsų, žodžių, sakinių, tekstų reikšmių, prasmės suvokimą</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mėgsta klausytis „gyvos“ muzikos: dainų, lopšinių, žaidimų ir kt. ○ Laipsniškai visą laiką tikslina, plečia, turtina žodyną; ○ Nuolat klausosi lietuvių liaudies pasakų, dainų, žaidimų, garsažodžių, patarlių, greitakalbių, priežodžių, mįslių (juos atkartoja); ○ Dažnai klausosi tarmiškų pokalbių, dainų, pasakų sekimo, deklamavimo; ○ Stengiasi pajusti ryškiausių tarmės ir bendrinės kalbos skirtumus; ○ Klausosi įvairaus stiliaus tekstus, suvokia jų prasmes; ○ Jaučia rašytinės ir sakytinės kalbos stiliaus skirtingumą.
<p>6. Intuityviai suvokti kalbos grožį</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Jaučia kalbos melodingumą, skambesį, ritmą; ○ Žavisi šnekamosios kalbos gyvumu, spontaniškumu, individualumu, tarmišku intonavimu ir t.t.; ○ Išgirsta atskirus garsus: gamtos garsus ir pamėgdžiojimus; ○ Girdi atskirus garsus trumpuose dažnai vartojamuose žodžiuose, atskiria pirmą ir paskutinį žodžio garsą.
<p>7. Gilinti ryšį tarp mąstymo ir šnekos</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pratinasi kalbėti tai, ką galvoja; ○ Kalbasi su pačiu savimi (beprasmiškai ir prasmingi monologai) veikiant, žaidžiant, dirbant; ○ Pagalvoja, prieš ką nors veikiant, pasvarsto (veiklos planas mintyse); ○ Pratinasi kalbėti su keliais vaikais iš karto; ○ Mėgina, geba kalbėti žemaitiška tarme; ○ Geba įvardinti dažnai atliekamus veiksmus, santykius tarp žmonių, nusako būseną ir t.t.; ○ Pasakoja tai, ką matė, girdėjo, lietė, uodė, ragavo, veikė; ○ Geba pasakyti tai, ką norėtų pamatyti, išgirsti, paragauti, paliesti, veikti. ○ Gana gerai pasakoja apie savo ir kitų veiklą, išgyvenimus; ○ Bando atpasakoti apsakymėlius, sekti girdėtas ir savo sukurtas pasakas, palydint gestais, mimika ir t.t.
<p>8. Domėtis parašytu žodžiu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mėgina imituoti ir komentuoti raštą ir jo elementus, imituoja skaitymą komentuodamas iliustracijas; ○ Pastebi vaizdų, ženklų, garsų skirtumus ir panašumus; ○ Pratinasi daiktus, darbelius žymėti įvairiais simboliais; ○ Domisi paveikslėliais, kortelėmis su užrašytais raidėmis (jas dėlioja, lygina); ○ Domisi knygomis, mėgsta jas vartyti, klausytis skaitomų kūrinių.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Sudaryti vaikams sąlygas įgyti bendrą supratimą apie laiką, erdvę, dydį, formą, spalvą, svorį, paviršių; kiekį ir jo žymėjimą skaičiumi; visumą, jos elementus, ryšius.
2. Skatinti supančią aplinką tyrinėti visais žmogiškais pojūčiais.
3. Skatinti būti imlų informacijai, pratintis ją išreikšti žodžiais, vaizdu, judesiu, garsu.
4. Skatinti susigyvenimo su gimtinės aplinka jausmo atsiradimą, vertinti senovinius daiktus.

Gebėjimai	Pasiekimai
1. Įgyti supratimą apie daiktų bei reiškinių įvairovę	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mato savo aplinkoje esančius daiktus, jais naudojasi, girdi jų pavadinimus; ○ Eksperimentuoja su padidinamaisiais stiklais, veidrodžiais, spyruoklėmis, lempomis; ○ Teisingai naudoja buitines ir kitus daiktus, atsargiai elgiasi su jais; ○ Įsimena ir teisingai vartoja daiktų ir reiškinių pavadinimus; ○ Supranta apibendrinamuosius žodžius: žaislai, drabužiai, avalynė, baldai, indai ir kt., juos vartoja savo kalboje; ○ Domisi, stebi ir lygina senovines ir šiuolaikines sodybas, kiemus (knygose, nuotraukose, išvykų metu); ○ Tyrinėja senoviškus daiktus, aiškinasi jų paskirtį.
2. Įgyti supratimą apie daiktų dydį	<ul style="list-style-type: none"> ○ Manipuliuoja, veikia su daiktais, įvertina jų dydį savo rankos ir kūno atžvilgiu; ○ Suvokia dydžio, ilgio, tūrio, ploto, svorio, masės pastovumą; ○ Lygina skirtingus ir vienodus daiktus pagal ilgį, aukštį, plotį, didumą, storį, svorį uždedant vieną ant kito ir pridėdant vieną daiktą prie kito; ○ Lygina iš akies ir naudojant sąlyginius matavimus; ○ Vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas, tokio pat ilgio, ilgesnis, trumpesnis, ilgėlesnis, trumpėlesnis ir kt.
3. Įgyti supratimą apie daiktų formą	<ul style="list-style-type: none"> ○ Manipuliuoja su daiktais, atkreipia dėmesį į jų formą (pilnaviduris – tuščiaviduris, kampuotas – nekampuotas, riedantys – neriedantys daiktai) ir kt.; ○ Regėjimo, lytėjimo, raumenų pojūčiais atskiria figūras bei jas pavadina (apskritos, kvadratinės, trikampės, stačiakampės, kubo, rutulio formos); ○ Naudoja pažįstamą formą piešiant, tapant, aplikuojant; ○ Naudoja įvairios formos figūras, statybines detales didaktiniuose žaidimuose; ○ Iš įvairios formos popieriaus lapų daro lankstinius, rankų darbeliams naudoja įvairios

<p>4. Pažinti ir pavadinti daiktų spalvą</p>	<p>erdvinės formos gamtinę medžiagą, statybines detales, konstruktorių elementus;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Randa aplinkoje pažįstamų geometrinių formų pastovumą (forma nepriklauso nuo spalvos ir dydžio); ○ Grupuoja geometrines figūras pagal formą, spalvą, dydį didėjimo ir mažėjimo tvarka.
<p>5. Atrasti daiktų paviršiaus savybes</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Skiria pagrindines spalvas ir jas pavadina; ○ Pavadina kai kuriuos atspalvius: pilkšvas, žalsvas, pilkai gelsvas ir kt.; Grupuoja, lygina įvairių spalvų daiktus.
<p>6. Gebėti atlikti kai kurias operacijas su daiktais ir jų grupėmis</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Randa daiktų pėdsakus (žymes), geometrinių figūrų atspaudus smėlyje; ○ Gretina daiktus su pėdsakais; ○ Atranda paviršių savybes (šiltas – šaltas, švelnus – šiurkštus ir kt.) <ul style="list-style-type: none"> ○ Nustato atskirų daiktų ir jų grupių tapatumą, vienodumą; ○ Suranda, iš kokių pagrindinių elementų susideda vienas ar kitas raštas; ○ Atpažįsta tipiškus puošybos elementus tautodailėje; ○ Nustato, iš kokių (tokių pačių) geometrinių figūrų sudaryti skirtingi statiniai; ○ Pastebi daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius; išorės požymius, daikto paskirtį, medžiagą, iš kurios jis pagamintas, augalo ar gyvūno kilmę; ○ Lygina daiktą ir daiktų grupes pridedant vieną daiktą prie kito ar uždedant vieną ant kito; ○ Sudaro daiktų eiles pagal vieno požymio kitimą (mažėjančia ar didėjančia tvarka, pagal daiktų plotį, ilgį, aukštį, pagal spalvos intensyvumą); ○ Sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą arba nurodytą požymį; ○ Atskiria daiktą, nepriklausantį daiktų grupei, paaiškinant, kodėl jis netinka prie tos grupės; ○ Mato tautinę simboliką ir suvokia jos prasmę; ○ Jaučia tradicijų, apeigų ir kitų simbolių prasmę; ○ Ižvelgia ir stengiasi įvardinti ryšius tarp daiktų, reiškinių ir jų grupių: priešingybių ryšius (šilta-šalta ir kt.), visumos ir dalies santykius (juostos raštas ir jo elementai,) funkcinius ryšius (adata, siūlas, siuvimo mašina naudojami siuvant), nuoseklumo ryšius (paros dalių kaita), priklausomybę tam tikrai kategorijai (šventiniai valgiai, Kalėdų eglutės žaislai).
<p>7. Įgyti supratimą apie kiekį ir skaičių</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Manipuliuoja įvairių daiktų grupėmis, įgydami supratimą apie kiekį; ○ Įgyja elementarų supratimą apie daiktų grupių lygybę ir nelygybę; ○ Iš daiktų grupių lygybės padaro nelygybę, o iš nelygybės – lygybę, atimant arba pridedant vieną daiktą;

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Skaičiuoja vartodami kiekinius skaitvardžius, paskutinį skaitvardį priskirdami visai grupei; ○ Skaičiuoja ir atskaičiuoja nurodytą kiekį daiktų; ○ Suskaičiuoja ir atskaičiuoja pagal pateiktą pavyzdį; ○ Skaičiuoja daiktus iki 10, perpranta nulio sąvoką; ○ Suvokia kiekinę skaičiaus sandarą iš vienetų; ○ Pažįsta skaitmenis nuo 0 iki 10; ○ Suvokia, kad įvairiai manipuliuojant vienos grupės daiktais, kiekis nekinta; ○ Suvokia, kad kiekis nepriklauso nuo skaičiavimo krypties; ○ Skaičiuoja nuo 1 iki 10 kelintiniais skaitvardžiais;
8. Gebėti orientuotis erdvėje	<ul style="list-style-type: none"> ○ Laisvai juda, veikia tyrinėdami supančią erdvę; ○ Skiria dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, užpakalį; ○ Nustato, parodo ir pavadina kryptis; ○ Juda nurodyta kryptimi, keičia kryptį pagal žodinį nurodymą; ○ Skiria ir išreiškia žodžiais erdvinius daikto santykius su savimi; ○ Padeda ir perkelia daiktus, orientuodamiesi į savo kūno padėtį (prieš save, šalia savęs ir pan.); ○ Orientuojasi stalo, popieriaus lapo paviršiuje; ○ Nustato garso šaltinį; ○ Skiria gerąją pusę nuo išvirkščiosios.
9. Gebėti orientuotis laike	<ul style="list-style-type: none"> ○ Suvokia paros laiko tėkmę, atskiras paros dalis, jų keitimąsi; ○ Vartoja sąvokas: šiandien, vakar, rytą; ○ Suvokia savaitės laiko tėkmę; ○ Suvokia metų laikus; ○ Pajunta atskirų laiko atkarpų trukmę; ○ Supranta, kad laikas yra matuojamas.
10. Gebėti pastebėti ir domėtis gyvūnų pasauliu	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stebi laukinius ir naminius gyvūnus artimiausioje aplinkoje, pažįsta jų gyvenimo sąlygų įvairovę; ○ Sužino apie gyvūnų prisitaikymą prie metų laikų kaitos, prie paros gyvenimo ritmo; ○ Suvokia, kuo gyvūnai yra panašūs ir kuo skiriasi; ○ Perima tradicinio požiūrio į gyvūniją elementus (klausosi pasakų, eilių, patarlių, išmoksta garsažodžių, kuriais šaukiami gyvūnai ir kt.); ○ Supranta, kuo gyvūnai naudingi žmogui, kuo žalingi;

<p>11. Domėtis supančiu augalų pasauliu, pajusti žmogaus ryšį su augalija</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Jaučia atsakomybę už gyvūnus, ypač laikomus nelaisvėje. ○ Stebi ir tyrinėja augalus artimiausioje aplinkoje; ○ Suvokia, kad daugelis augalų panašūs (reikia dirvožemio, vandens, šilumos, šviesos); ○ Geba suprasti, kad augalai skiriasi (lapų forma, paviršiaus savybėmis, dydžiu, savo dalimis, augimo tempu, Lietuvos augalai skiriasi nuo kitų kraštų augalijos); ○ Suvokia, kad sėklos, svogūnai, pumpurai –miegančios augalų gyvybės buveinė; ○ Domisi augalų dauginimo būdais; ○ Tyrinėja įvairius augalo augimo tarpsnius (dygimą, augimą, žydėjimą, nunykimą); ○ Domisi augalų prisitaikymu prie metų laikų kaitos; ○ Perima tradicinio požiūrio į augaliją elementus (klausosi pasakų, padavimų, patarlių ir kt.), sužino kai kurias liaudiško gydymo tradicijas ir pan.; ○ Suvokia, kuo žmogui naudingi, o kai kurie – ir žalingi - augalai; ○ Jaučiasi atsakingu už šalia esančius augalus; ○ Suvokia, kad yra nykstančių augalų, juos saugo ir globoja.
<p>12. Gebėti stebėti, tyrinėti kai kuriuos negyvosios gamtos objektus bei reiškinius</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pažįsta vandens ir smėlio savybes; ○ Sužino apie dirvožemį ir šviesą; ○ Domisi klimato reiškiniais įvairias metų laikais, stebi pakitimus; ○ Suvokia oro naudą (kvėpuoja žmonės, gyvūnai, augalai); ○ Nustato ryšį tarp oro sąlygų ir augalų augimo, gyvūno aktyvumo; ○ Sužino, kad dangaus kūnai veikia augalus, gyvūnus ir žmones; ○ Klausosi dainų, pasakojimų, mitų apie gamtos reiškinius bei dangaus šviesulius.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Tenkinti ir žadinti vaiko poreikį judėti, pažinti judesį, išreikšti save judesiu.
2. Sudaryti sąlygas įgyti įvairios fizinės veiklos patirtį, padedant įvaldyti judėjimo įgūdžius, lavinant fizines kūno galias, tyrinėjant funkcines kūno galimybes.
3. Skatinti vaiką rūpintis savo ir kitų sveikata, siekti fizinio tobulumo, stengtis būti stipriam, ištvėringam, valingam, drąšiam.
4. Pratinti jausti savo fizinių gebėjimų ribas, nuovargį, mokyti atsipalaiduoti.

Gebėjimai	Pasiekimai
1. Rūpintis asmeniniu saugumu ir sveikata	<ul style="list-style-type: none"> ○ Žino, kad ištikus bėdai gali padėti pažįstami, o kartais ir nepažįstami (policininkai, gaisrininkai, daktaras, auklėtojos) žmonės; ○ Žino, kaip galima išvengti kai kurių bėdų ar nelaimių; ○ Žino informaciją apie save: vardą, pavardę, savo namų adresą, tėvų vardus, darbo vietas; ○ Žino, kaip elgtis kelyje, gatvėje, domisi kelio ženklų reikšmėmis; ○ Žino, kad atsargiai reikia elgtis su nepažįstamais žmonėmis, neįsileidžia jų į namus, būdami vieni; ○ Vengia negerų savo paties poelgių; ○ Netrukdo aplinkinių ramybės, poilsio, nestumdo kitų vaikų, kad būtų išvengta sužalojimų; ○ Jaučia, kad palankumas kitiems žmonėms padeda susibičiuliauti ir gerai jaustis; ○ Pratinasi susikaupti ir atsipalaiduoti, atsisipirti pagundoms, kontroliuoti savo veiksmus.
2. Pratintis savarankiškai laikytis asmens higienos	<ul style="list-style-type: none"> ○ Žino, kad higienos įpročiai ir įgūdžiai padeda augti sveikam; ○ Pratinasi praustis, naudotis muilu, rankšluosčiu, valyti dantis, nekramtyti kietų daiktų ir smulkių daiktų; ○ Pratinasi naudotis nosine, savarankiškai naudotis tualetu; ○ Geba valgyti tvarkingai, gerai sukramto maistą, teisingai naudoja stalo įrankius, mandagiai bendrauja prie stalo.
3. Gebėti išvengti susižalojimų ir traumų	<ul style="list-style-type: none"> ○ Supranta suaugusiųjų draudimus neimti degtukų, nejungti ir neliesti elektros prietaisų, neliesti aštrių daiktų; vaistų; chemikalų; ○ Žino, kad pastebėjus gaisrą, į pagalbą reikia kviesti suaugusiuosius; ○ Žino, kokios nelaimės gali ištikti pažeidus draudimus; ○ Neliečia vaistų, juos vartoja tik suaugusiems leidus.
4. Gebėti jausti savo kūną žaidžiant, judant	<ul style="list-style-type: none"> ○ Suvokia, kad galima judėti skirtingu tempu (greitai – lėtai, vidutiniškai, staigiai, laipsniškai); ○ Patiria, kad kūnas juda naudodamas skirtingą jėgą; ○ Juda bendroje erdvėje nesusiduriant su kitais, pratinasi būti šalia kitų; ○ Jaučia, kad kūnas gali judėti įvairiomis kryptimis: tiesiai – į šalis, pirmyn – atgal, aukštyn – žemyn, į kairę – į dešinę; ○ Tyrinėja, kiek kūnas turi dalių kaip galima jas judinti.
5. Nusiteikti lavinti fizinės kūno galimybes	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tobulina judesių koordinaciją, ugdomi vikrumą;

<p>6. Gebėti žaisti sportinius žaidimus</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Geba eiti, bėgti, šokinėti įvairiu tempu, greičiu, varijuojant judesius, derinant jutimus ir motoriką ryšiuose : akis – ranka - daiktas; ○ Geba išlaikyti pusiausvyrą, trumpai išbūti nejudėdamas; ○ Geba ridenti, mesti, pagauti, spirti, atmušti kamuolį, mesti jį į krepšį, spirti į vartus. ○ Geba patirti malonumą judėdamas, veikdamas; ○ Siekia asmeninių rezultatų, nugalėti kitus; ○ Stengiasi suprasti žaidimo taisykles ir jų laikosi; ○ Įsidėmi, ką reikia daryti žaidžiant; ○ Veikia ir elgiasi pagal taisykles, supranta pačią žaidimo tvarką, priima taisyklę kaip susitarimo rezultatą.
<p>7. Gebėti išreikšti savo nuotaikas, idėjas, mintis mimika, kūno poza, judesiu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Geba kūno „kalba” perteikti džiaugsmą, liūdesį; ○ Laisvai improvizuoja skambant muzikai.

MENINĖ KOMPETENCIJA

UŽDAVINIAI:

1. Sudaryti sąlygas jaugti į tautos meninę kultūrą.
2. Plėtoti vaiko dorovinį ir estetinį jautrumą aplinkai – gamtai, žmogui, kultūrai.
3. Puoselėti saviraiškos, išraiškos ir kūrybos gebėjimus.
4. Vystyti regimąją išraišką ir bendravimą vaizdu, muzika, judesiu.
5. Plėtoti estetinę ir dorovinę vaiko pasaulėjautą, tautinės savimonės pradmenis, panaudojant liaudies kūrybą, švenčių tradicijas.

MUZIKA	
Gebėjimai	Pasiekimai
<p>1. Atrasti natūralių ir žmogaus sukeltų ar skleidžiamų garsų pasaulį, jais domėtis</p> <p>2. Gebėti dainuoti, skanduoti, intonuoti</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Išgyvena ir atliepia įvairią muziką, atliekamą įvairiais instrumentais, įvairiais būdais; ○ Skiria tempą, dinamiką, tembrą, muzikos nuotaiką, žanrus; ○ Atpažįsta muzikos instrumentus jais grojant pavieniui; ○ Groja vaikiškais muzikos instrumentais; ○ Klausosi liaudies muzikos, mokosi žemaitiškų dainų, groja liaudiškais muzikos instrumentais. ○ Laisvai reiškia save spontanišku dainavimu; ○ Dainuoja pogrupiais, visa grupe, su pritarimu ir be jo atitinkančias suvokimą ir dainavimo galimybes daineles, ratelius ir pan.; ○ Suvokia liaudies muzikos grožį, savitumą, jos vertę, dainuoja lietuvių liaudies dainas, vertina jų nuotaiką.
DAILĖ	
<p>1. Eksperimentuoti su įvairiomis medžiagomis, ieškoti įvairių raiškos būdų</p> <p>2. Gebėti atrasti spalvų pasaulį, išreikšti save spalva</p> <p>4. Atrasti ir naudoti daiktų paviršių savybes, jausti spalvas, faktūras</p> <p>5. Atrasti daikto formas erdvėje, pajusti jų plastines savybes</p> <p>6. Pastebėti ir reaguoti į aplinkos daiktus,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Reiškia savo nuotaikas ant įvairaus dydžio popieriaus lapų, ant smėlio, asfalto, įvairiomis priemonėmis (anglimi, kreida, pieštukais ir kt.); ○ Dėlioja linijinius „piešinius“ iš įvairių medžiagų; ○ Naudoja įvairius grafinius ženklus, simbolius, linijas nuotaikai perteikti; ○ Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sauso ir šlapio) įvairaus formato dydžio popieriaus, atranda įvairius raiškos būdus ir kt. ○ Daro koliažus, derina tapymą su štapavimu, aplikacijomis, realiomis medžiagomis ir kt.; ○ Pratinasi maišyti spalvas, pažinti atspalvius, juos rasti ir pavadinti; ○ Spalvomis reiškia nuotaiką. ○ Štampuoja iš įvairių medžiagų pagamintais štampeliais; ○ Daro pirštų, plaštakos, pėdos atspaudus dažais ant popieriaus, senos paklodės. ○ Eksperimentuoja su įvairiomis tūrinėmis medžiagomis: moliu, plastilinu, smėliu, sniegu ir kt.; ○ Lipdo iš vieno gabalo, iš atskirų dalių, puošia darbelius raižiniais, lipdiniais; ○ Stebi aplinką, įvardija pojūčius, kuriuos sukelia dailės kūriniai, kiti objektai;

dailės kūriniai, grožėtis savo ir kitų kūryba	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nujaučia objektų paskirtį, jų sandarą; ○ Domisi ir vertina tautodailės darbus, mato grožį aplinkos daiktuose, pastebi puošybos elementus.
---	--

UGDYMO ORGANIZAVIMO FORMOS

Ikimokykliniame amžiuje pagrindinė ugdymo(si) forma - įvairi vaikų veikla:

- Visos grupės veikla: žaidimai, ryto ir popietės ratas, įvairūs rateliai, pirštukų žaidimai, pokalbiai, diskusijos, „minčių lietus“, kūrimas drauge, kūryba šalia ar kartu su tėveliais, muzikos ir kūno kultūros valandėlės, varžybos, konkursai, išvykos, šventės, pramogos, plenerai ir akcijos.
- Veikla grupelėse: žaidimai, bendri kūrybiniai darbai projektai, tyrinėjimai, eksperimentai, diskusijos, modeliavimai, kalbos korekcijos valandėlės.
- Individuali veikla: savarankiška vaiko veikla ir žaidimai, individualių gebėjimų lavinimo užsiėmimai, loginės ir rašto pradmenų bei kalbinės pratybos; (ugdymo) lavinamoji veikla ant kilimėlių ir prie staliukų; individualus bendravimas su auklėtoja ir kitais specialistais, į grupę atėjusiais svečiais.

UGDYMOSI METODAI

Ikimokyklinio ugdymo(si) programoje vadovaujamosi šiais ugdymo(si) metodais:

- Žaidybinis metodas - skatinantis vaikų teigiamas emocijas, padedantis formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukonzentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą;
- Vaizdinis metodas – formuojantis vaizdinius apie supančio pasaulio objektus ir reiškinius;
- Praktinis metodas – padedantis vaikams per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką;
- Kūrybinis metodas - sudarantis sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų;
- Žodinis metodas – suteikiantis vaikams galimybę perduoti ir perimti informaciją.
- Taip pat taikomas ir projektų metodas, skatinantis ugdymo turinio ir metodų kaitą, individualizuojant ugdymą, jo turinį orientuojant į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingų kompetencijų plėtojimą.

UGDYMOSI PRIEMONĖS

Siekama, kad ugdymo(si) priemonės:

- Skatintų vaikų patirties plėtojimąsi ir sveikatos puoselėjimą;
- Tenkintų norą žaisti, bendrauti, bendradarbiauti;
- Skatintų išbandyti naujas veiklos formas bei pažinimo būdus;
- Skatintų vaiko aktyvumą, savarankiškumą, saviraišką, kūrybiškumo, meninės raiškos gebėjimų ugdymąsi;
- Tenkintų vaikų judėjimo poreikį;
- Sudarytų sąlygas natūraliai plėtotis vaiko kultūrai, jo poreikiams, interesams, nuostatoms.

UGDYMOSI PRIEMONIŲ GRUPĖS

- Ugdymo kryptingumą atitinkančios buvimo aplinkos kūrimas. Pedagogai kartu su tėvais, vietos bendruomene kuria jaukią, patogią, saugią vaikų amžių, savo regiono ir krašto kultūros dvasią, šiuolaikinės visuomenės poreikius ir higienos normų reikalavimus, polinkius, interesus atitinkančią bei įvairiapusį ugdymą skatinančią aplinką. Siekiama, kad aplinka skatintų vaiko poreikį judėti, veikti, pažinti, atsižvelgiant į vaikų raidos kompetencijų sritis. Vaikui garantuojamas fizinis saugumas, gera emocinė atmosfera, palanki socialinė aplinka. Pedagogas kartu su šeima padeda vaikui adaptuotis naujoje aplinkoje, sudaro sąlygas kiekvienam individualiai perimti naują aplinkos ir dienos ritmo kaitą.
- Veiklos priemonės (daiktai, žaislai, įvairi ugdymo medžiaga, mokslinės-literatūrinės knygos, enciklopedijos). Pedagogai siekia, kad ugdymo priemonės atitiktų vaikų amžių, individualius esamus gebėjimus, žadintų norą pažinti, skatintų loginį mąstymą, aktyvų kūrybingumą, norą žaisti drauge, būtų ekologiškai saugios.
- Renginiai. Vaikų veikla, ugdymo turinys papildomas išvykų, akcijų, popiečių, vakaronių, konkursų, kūrybinių raiškos savaitių, olimpiadų, tradicinių ir netradicinių vaikų ir tėvėlių švenčių metu.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimai – tai gyvenimo ir ugdymo(si) realybėje įgytos kompetencijos (vaiko vertybinės nuostatos, gebėjimai, supratimas, patirtis). Viena iš būtinų kokybiško ugdymo(si) proceso dalių yra vaikų pasiekimų vertinimas.

Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vertinimas padeda tėvams ir pedagogams, dirbantiems pagal ikimokyklinio ugdymo programą, keistis informacija apie vaiką ir vieningumo tarp ugdymo namuose ir įstaigoje.

Vertinimo nuostatos. Pedagogės iš anksto numato, ką, koku tikslu, kada ir kaip vertins, taigi vaiko pasiekimų vertinimas planuojamas. Vertinimas ne vienkartinis, siekiama, kad vertinimas būtų nenutrūkstamas, grįžtamasis. Vertinimas visuminis, kada vertinami visos ugdytinių kompetencijos, ugdymo sričių pasiekimai.

Vertinimo sistemiškumas. Vaikų pasiekimai vertinami du, esant reikalui tris kartus per mokslo metus:

- pirmą kartą: rugsėjo – spalio mėn. Išsiaiškinami realūs vaiko gebėjimai, patirtis, kas sekasi geriau, kas sunkiau, numatomas tolesnis ugdymo tikslas ir uždaviniai;
- antrą kartą: gegužės – birželio mėn. Nustatoma individuali kiekvieno vaiko pažanga pasiekta per metus, apibendrinami įvykę pokyčiai, parengiamas vaiko pasiekimų aprašas;
- tarpinis vertinimas – nebūtinai, vertinama esant reikalui.

Vertintojai:

- vaikų pasiekimus vertina grupės auklėtojos, logopedė;
- vertinime dalyvauja vaikų tėvai, jie suteikia informaciją apie vaiką, dalyvauja anketinėse apklausose, reiškia savo nuomonę apie pasiektą vaiko pažangą, padeda vaikams įveikti sunkumus ten, kur prasčiausiai sekasi.
- vaikai taip pat aktyvūs savo vertinimo dalyviai, su vaiku aptariami jo pasiekimai, būtinai pabrėžiant sėkmę, klausiama vaikų nuomonės dėl vertinimo būdų, procedūrų.

Pradėjus vaikui lankyti darželį, siekiama užtikrinti globos ir ugdymo tęstinumą, ypač adaptaciniame laikotarpyje. Pedagogai, siekdami pažinti vaiką, išsiaiškina vaiko poreikius, interesus, esamą gebėjimo lygį, specialiuosius ugdymo(si) poreikius.

Vertinimo metodai ir būdai: vaikų ugdymo pasiekimai vertinami, taikant šiuos metodus: stebėjimą, veiklos produktų analizę, pokalbius, tyrimus.

Pasiekimų fiksavimas. Visa pasiekimų vertinimo medžiaga kaupiama „Vaiko pasiekimų aplanke“. Jame yra kaupiami: vaikų dailės darbeliai su pedagogų komentarais, vaikų kalba (samprotavimai, žodinė kūryba ir kt.), įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, anketos tėvams, pedagogo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą; Vertinama pagal 6 pasiekimų grupes: orus, sėkmingai besiuogdantis, smalsus, bendraujantis, sveikas, kuriantis. Įvertinimui naudojami vaiko raidos stebėjimo orientyrai - žingsniai.

Tėvų informavimas: Vertinimo medžiaga yra konfidenciali ir aptariama individualiai su vaiko tėvais (globėjais) reikalui esant su specialistais, kurie gali suteikti vaikui pagalbą – logopedu, bendruomenės slaugytoja ir kt. Tėvai su grupės pasiekimais yra supažindinami grupės susirinkimų metu, o su individualiais vaiko pasiekimais supažindinami asmeniškai, individualių pokalbių metu. Auklėtoja sudaro sąlygas tėvams nuolat susipažinti su vaiko pasiekimų aplanku.

„Vaiko pasiekimų aplankas“ (1 priedas) pradedamas pildyti vaikui pradėjus lankyti įstaigą ir tęsiamas iki pradeda lankyti mokyklą.

VAIKO RAIDOS STEBĖJIMO ORIENTYRAI - ŽINGSNIAI

ORUS

1. SAVIVOKA IR SAVIGARBA

	Žingsniai	Pasiekimai	Komentarai
2 – 3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Turi savo kūno išorės vaizdinius – atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, pavadina kelias kūno dalis. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugęs draudžia tai daryti. Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti, tikisi juo besirūpinančio suaugusiojo pritarimo, palaikymo, pagyrimo. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Kalba pirmuoju asmeniu „Aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. 	

4 – 6 metai		<ul style="list-style-type: none"> • Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5-6 kūno dalis. 	
	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis, ir kaip jaučiasi, ko nori kitas. • Supranta, kad suaugęs negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu. • Mano, kad jis yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina. 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras/moteris (tėvelis/mamytė). • Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys. Apibūdina savo išvaizdą, kalba apie šeimą, draugus. • Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę. Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam ir atsakingai pasirinkti. Juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu jos nesukėlė rimtų pasekmių. • Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę. • Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus. 	
Esminė nuostata	Save vertina teigiamai.		
Esminis gebėjimas	Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.		

2. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

	Žingsniai	Pasiekimai	
2 – 3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu (nuo silpno nepatenkinto niurzgėjimo iki garsaus rėkimo). Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Pradeda atpažinti, ką pats jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradeda naudoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja. Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. 	
4 – 6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadina pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Ima suvokti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, iš dalies į juos įsijaučia ir dažnai tinkamai į juos reaguoja. Pradeda valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos. 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Apibūdina savo jausmus ir situacijas, kuriose jie kilo. Vis geriau supranta kitų jausmus ir tinkamai į juos reaguoja. Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Pavadina bei apibūdina savo jausmus, juos sukėlusias situacijas ar priežastis. Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi 	

		<p>kitas ir tinkamai reaguoja. Dažniausiai geranoriškai nusiteikęs kitų atžvilgiu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad gali pats kontroliuoti kilusių jausmų raišką, stengiasi tinkamais būdais, neskaudindamas kitų, reikšti jausmus. 	
Esminė nuostata	Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.		
Esminis gebėjimas	Atpažįsta ir įvardina savo emocijas ar jausmus bei jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas ar jausmus, bando į juos atsiliiepti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti, atsižvelgti į kito norus).		

3. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas. • Pats ieško nusiramavimo: apsikabina minkštą žaislą arba čiulpia čiulptuką, šaukia suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atkakliai laikosi savo norų. • Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdienine tvarka bei ritualais. Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį. Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir draudimų. Nueina šalin, jeigu kas nepatinka, atsisako bendros veiklos, nekalba. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus. 	
4–6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių. • Nusiramina, kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus. • Ramioj situacijoje įvardina savo ar kito netinkamo elgesio galimas pasekmes, bando laikytis tinkamo elgesio taisyklių. 	

	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Primenant laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Lengviau priima dienos ritmo pasikeitimus. • Ramioj situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes. • Primenami kitiems tinkamo elgesio taisyklės ir bando jų laikytis be suaugusiųjų kontrolės. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Dažniausiai savarankiškai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. • Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeičių. • Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. 	
Esminė nuostata		Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį.	
Esminis gebėjimas		Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsivardinęs geba nusiraminti, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.	

4. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo besirūpinančiu suaugusiuoju, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo ar nepritarimo ženklų. Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos. • Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos, neįprastų žaislų. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko juo besirūpinančių suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. 	

4 – 6 metai		<ul style="list-style-type: none"> Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai juo besirūpinantis pedagogas yra šalia jo arba matomas netoliese. 	
	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės pedagogais, bendradarbiauja su jais: kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę. Dažniausiai priima pedagogo pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju. Kasdieninėse situacijose stengiasi laikytis suaugusiojo nustatytos tvarkos bei elgesio taisyklių, tačiau supykęs, susijaudinęs gali nepaklusti, priešintis. 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Drąsiai bendrauja su pažįstamais ir mažiau pažįstamais žmonėmis grupėje. Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus ir bendrą veiklą. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas - atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. Dažniausiai laikosi suaugusiojo nustatytų elgesio taisyklių, susitarimų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Nusiteikęs geranoriškai ir pagarbiai bendrauti su suaugusiais. Susitaria su juo besirūpinančiais suaugusiais dėl dienvakės ir elgesio taisyklių, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešišškai. Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei. 	
Esminė nuostata	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.		
Esminis gebėjimas	Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.		

5. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus, ką nors pasako. Gali duoti žaislą kitam, jį imti iš kito, tačiau supykęs gali atimti žaislą iš kito, jam suduoti. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam ištraukia į kito vaiko žaidimą. Bendruoja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo. 	
4–6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus. Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus. Tariaisi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Gali turėti vieną ar kelis nepastovius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko. 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Sėkmingai įsilieja į vaikų grupę ir kartu žaidžia. Veikia kartu su kitais, siūlydamas sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui su žaidimo draugu. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. Gali padėti kitam vaikui. Pats randa konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius. Diskutuoja dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Palaiko pastovią draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Siekdamas rasti kompromisą, ištraukia į derybų procesą. Supranta, koks 	

		<p>elgesys yra geras ar blogas, ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p> <ul style="list-style-type: none"> Turi draugą arba kelis pastovius žaidimų partnerius. 	
Esminė nuostata		Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.	
Esminis gebėjimas		Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	

SĖKMINGAI BESIUGDANTIS

6. MOKĖJIMAS MOKYTI

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Juda norėdami paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus, juos patraukia, pastumia ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksmą. Stebi ir mėgdžioja, klausia. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. 	
4–6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Mėgsta kūrybiškai žaisti, siūlo žaidimų idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Norėdamas ką nors išmokti pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina, aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu... 	
	6 žingsnis	Laiko save tikru mokiniu, atradėju, drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas. Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti.	
Esminė nuostata		Domisi tuo, kas nauja, palankiai nusiteikęs naujoms veikloms.	
Esminis gebėjimas		Mokosi žaisdami, stebėdami kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdami, ieškodami informacijos, išbandydami, sprenddami problemas, kurdami, įvaldo kai kurias mokymosi strategijas, pradeda suprasti mokymosi procesą.	

7. INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja pavykusius veiksmus • Veiksmais ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusįjį prie dominančių daiktų. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nuolat ką nors energingai žaidžia, veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. • Mėgsta išbandyti naujus žaislus, žaidimus, elgtis rizikingai. • Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“. 	
4–6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. • Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei. • Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo. 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. • Lengviau pereina nuo paties pasirinktos veiklos prie suaugusiojo pasiūlytos veiklos jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. • Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. • Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį. 	
	Esminė nuostata	Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.	
	Esminis gebėjimas	Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	

8. KŪRYBIŠKUMAS

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. • Atranda naujus veiksmus ir taiko juos daiktų tyrinėjimui. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. • Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus. 	
4–6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Įžvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. • Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. • Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. • Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. • Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Džiaugiasi savitu veikimo procesu ir rezultatu. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. • Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. • Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato. 	
Esminė nuostata		Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.	
Esminis gebėjimas		Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.	

9. PROBLEMŲ SPRENDIMAS

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti kliūtis, meta veiklą arba laukia pagalbos. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūtis, prašo pagalbos arba meta veiklą. 	
4 – 6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus, ar naujai sugalvotus veikimo būdus. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos. 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Retsykiais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, arba prašo suaugusiojo pagalbos. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. 	
Esminė nuostata		Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.	
Esminis gebėjimas		Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	

10. TYRINĖJIMAS

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. • Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusi veiksmą prašo pakartoti daug kartų. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta. 	
4 – 6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko. Žaisdamas juos tyrinėja, išbando (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito ar ne ir pan.). 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz.: ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti) • Išskiria daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų akivaizdžius bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami • Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. • Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašūs su savo artimaisiais, kuo skiriasi nuo jų. • Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja. 	
	Esminė nuostata	Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.	
	Esminis gebėjimas	Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	

SMALSUS

11. APLINKOS PAŽINIMAS

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. • Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojami (šukos, šaukštas, nosinaitė). 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais. • Skiria atskirus gamtos reiškinius. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. • Žino savo ir savo šeimos narių vardus. 	
4 – 6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, paruoštuvės ir pan.) Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. • Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius. • Atpažįsta gamtoje ar paveikluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus. • Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba). 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Žino kas yra šeima, pasakoja apie ją, jos buitį, tradicijas. • Žino savo gatvės pavadinimą. • Įvardija kelius žinomus gimto miesto objektus. • Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis. • Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. • Skiria daržoves, vaisius, uogas nusako panaudojimo maistui būdus. 	

	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Žino tėvų profesijas, įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą. • Žino savo šalies ir sostinės pavadinimą. • Žino tradicines šventes. • Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir tarp augalų. Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Moka prižiūrėti ir stebėti kambarinių augalų, daržovių augimą. Žino apie naminių gyvūnų naudą žmogui ir augalų panaudojimą maistui. • Pradedą jausti prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos, dalyvauja ją prižiūrint ir puošiant, suvokia savo vietą joje, pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus (upę, kalvą mišką ir pan.), gyvūnus ir augalus. • Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai ir besiformuojančią atsakomybę už jos išsaugojimą. • Mokosi rūšiuoti atliekas. 	
Esminė nuostata		Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	
Esminis gebėjimas		Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.	

12. KIEKIO SUPRATIMAS IR SKAIČIAVIMAS

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, ką reiškia <i>vienas, dar vienas, du, daug</i>. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Skiria sąvokas <i>mažai (vienas, du) ir daug</i>. Geba išrikiuoti daiktus <i>į eilę</i>. 	
4 – 6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pradedą skaičiuoti daiktus, palyginti kelių daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. • Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius <i>pirmas, antras</i>. 	

5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio, daiktų savybių, jų padėties erdvėje. Skaičiuoja bent iki 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: <i>Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek trūksta?</i> Pastebi, kaip sudaryta daiktų/elementų seka, geba pratęsti ją 1-2 daiktais/elementais. Pratęsdamas pasikartojančių daiktų/elementų seką, nebūtinai prisilaiko tos pačios jos sudarymo logikos (pvz., iš pradžių gali imti daiktus/elementus pagal vieną požymį, vėliau – pagal kitą). Skiria kelintinius skaitvardžius. 	
6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja bent iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Supranta ir vartoja sąvokas <i>daugiau/mažiau, po lygiai, vienu, dviem, ... daugiau/mažiau, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis</i>. Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2-3 pasikartojančiais elementais. 	
Esminė nuostata	Nusiteikęs pasaulio pažinimui naudoti skaičius ir skaičiavimus.	
Esminis gebėjimas	Daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį apibūdina skaičiumi, susieja skaičių su atitinkamu jo simboliu. Sudaro, palygina daiktų grupes pagal kiekį. Apibūdina daikto vietą tam tikroje daiktų eilėje. Sudaro, pratęsia įvairias sekas, randa praleistus jų narius.	

13. FORMA, ERDVĖ, MATAVIMAI

Žingsniai	Pasiekimai	
2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: <i>paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų</i> ir pan.). 	
3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Pradedą įsidėmėti pagrindines spalvas: <i>raudoną, mėlyną, geltoną, žalią</i>. Piešdamas daiktus, neprisilaiko jų dydžių santykio. Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: <i>didelis - mažas, ilgas – trumpas, sunkus -</i> 	

		<i>lengvas, storas - plonas, toks pat, ne toks, kitoks, vienodi, skiriasi ir pan.</i>	
4 – 6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus. Atrenka vienodos formos, dydžio ar spalvos daiktus. Manipuliuodamas daiktais (juos vartydamas, padėdamas šalia, uždėdamas ant, įdėdamas į, atsižvelgdamas į daikto formą, dydį, spalvą) bando konstruoti, komponuoti, grupuoti. • Dydžiams, dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: <i>didesnis - mažesnis, ilgesnis - trumpesnis, storesnis - plonesnis, aukštesnis - žemesnis</i> ir pan. Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais. • Pradeda skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) naudoja žodžius: <i>pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn</i>. • Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino metų laikus 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. • Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi. • Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas: <i>šiandien, vakar, rytoj</i>. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą, tačiau plokštumos ir erdvės sąvokų dar nevartoja. Grupuoja, klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą. • Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę; žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.). 	
	Esminė nuostata	Nusiteikęs tyrinėti aplinkos daiktus, jų ryšius ir santykius.	
	Esminis gebėjimas	Skiria daiktų spalvą ir formą, dydį, dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje, sieja daiktus su jų vaizdais nuotraukose, piešiniuose. Pastebi laiko tėkmės požymius. Tapatina, grupuoja, klasifikuoja daiktus. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, talpa, tūris, laikas, daiktų panašumai ir skirtumai, daiktų tarpusavio ryšiai, santykiai, padėtis vienas kito atžvilgiu.	

BENDRAUJANTIS**14. SAKY TINĖ KALBA**

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<p>Klausymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi ir supranta vaikų ir suaugusiųjų kalbą apie artimiausios aplinkos objektus, reiškinius, santykius, reaguodamas kalba, mimika, gestais. • Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. • Klausosi ir supranta nesudėtingus trumpus tekstukus: žaidinimus, eilėraštkus, pasakas, pasakojimus. • Supranta su dienotvarke susijusius paaiškinimus, prašymus, elementarius klausimus. • Išklauso ir supranta elementarius vienas po kito išsakomus nurodymus. <p>Kalbėjimas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžiojimu, žodelių pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. • Noriai dalyvauja pokalbiuose. 	
	3 žingsnis	<p>Klausymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių. • Klausosi naujų žodžių ir bando juos suvokti. • Išklauso ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius nurodymus. <p>Kalbėjimas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3-4 žodžių sakiniais kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. • Pradedą mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną. • Kalba ir klausinėja apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar 	

4 – 6 metai		<p>ir nemato.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus, pats klausia. • Kartu su suaugusiuoju dainuoja daineles, deklamuoja eilėraštkus, užbaigia žinomų pasakų, eilėraštkų frazes. • Sako „ačiū“, „prašau“. • Domisi televizijos laidelėmis vaikams, kalba apie jas. 	
	4 žingsnis	<p>Klausymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų ir dainuojamų kūrinėlių literatūrine kalba ir tarmiškai. • Pradedą išklaustyti suaugusįjį ar vaiką, jam sakantį, kalbantį, aiškinantį. • Reaguoja į nurodymus. <p>Kalbėjimas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis elementarių kalbinio etiketo normų. • Kalba (pasakoja) apie tai, ką mato ir matė, girdi ir girdėjo, jaučia ir jautė, veikia ir veikė, vartodamas paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, elementarius terminus, girdėtus naujus žodžius. • Deklamuoja trumpus eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, pridėdamas savo žodžius, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika. 	
	5 žingsnis	<p>Klausymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairaus turinio tekstų apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius (publicistinių, enciklopedinių, informacinių), klausosi gyvai, įrašų. • Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose trumpuose žodžiuose. • Klausydamas skaitomo ar pasakojamo teksto, klausinėja. <p>Kalbėjimas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja. Kalbėdamas žiūri į akis. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Vartoja įvairią techniką, transporto priemones bei prietaisus įvardijančius žodžius. • Pasakoja, kalbasi apie matytus filmukus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. • Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja. 	
6 žingsnis	<p>Klausymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinių, pajuokavimų, dviprasmybių, frazeologizmų bendrine kalba ir tarme. <p>Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę. Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus. Seka ir suvokia knygelės, pasakojimo, pokalbio eigą, supranta ir interpretuoja.</p> <p>Kalbėjimas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalba natūraliai atliepdamas bendravimo situaciją, vartodamas vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.), technologinius terminus (mikrofonas, pelė, klaviatūra ir kt.). • Klausinėja apie išgirstą, matytą, sugalvotą, pajautą. • Pasakoja, kalba apie savo patirtį, norus, svajones, problemų sprendimą, svarstymus, įvardydamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius. • Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinėlius, žaidžia prasmingais ir beprasmingais žodžiais, bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą intonacijas ir kt. 	
Esminė nuostata	Nusiteikęs išklausyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.	
Esminis gebėjimas	Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.	

15. RAŠYTINĖ KALBA

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<p>Skaitymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> Savarankiškai ir padedant suaugusiajam varto knygeles. Pradedą atpažinti jo mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. Kartais knygelę laiko taisyklingai. Žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. Reaguoja į skaitomą tekstą rankų / kojų judesiais, veido raiška, emocijomis. <p>Rašymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> Įvairiais rašikliais spontaniškai brauko popieriaus lape. 	
	3 žingsnis	<p>Skaitymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas „Paskaityk“. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Pradedą pažinti aplinkoje esančius simbolius. <p>Rašymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> Įvairiais rašikliais keverzoja vertikalias ir horizontalias keverzones. 	
4 – 6 metai	4 žingsnis	<p>Skaitymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad „skaito“ knygą, kuri jam buvo skaityta. <p>„Skaito“ knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus.</p> <p>Rašymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> Domisi ne tik įvairiais rašikliais bet ir kompiuteriu. Keverzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus), pradeda jais manipuluoti įvairioje veikloje. 	

5 žingsnis	<p>Skaitymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi abėcėlės raidėmis. • Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. • Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. • Supranta aplinkoje matomų spausdintų žodžių prasmę. • Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. • Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus. <p>Rašymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuria ir gamina rankų darbo knygeles. • Supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir pan.). • „Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus. • Kopijuoja raides, paprastus žodžius. • Bando rašyti raides, pradėdami savo vardo raidėmis. 	
6 žingsnis	<p>Skaitymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tektais. • Domisi iliustracijomis, ieško jose teksto pagrindimo. • Supranta nesudėtingų tekstų siužetą. • Supranta paprastą informaciją. • Domėdamasis spausdintu tekstu klausinėja. • Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Žino keliolika abėcėlės raidžių. • Pradedą skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis. • Pažįsta parašytą žodį kaip atskirų raidžių junginį. • Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse, pavyzdžiui, parduotuvių, kirpyklų, kavinių pavadinimus. <p>Rašymas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Supranta rašymo tikslus. • Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. • Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją. 	
Esminė nuostata	Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.	
Esminis gebėjimas	Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.	

SVEIKAS

16. FIZINIS AKTYVUMAS

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, eina stumdamas ar tempdamas daiktą, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėsčia, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu. • Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, mosteli plaštaka, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, išmeta daiktus iš rankos atleisdamas pirštus, ploja rankomis. Rideną, meta, gauda, spiria kamuolį. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pastovi ant vienos kojos (3-4 sekundes). Tikslingai, skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25 – 30 cm.) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem 	

4 – 6 metai		<p>kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, todėl tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mėto, gaudo, spiria kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą. 	
	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn – žemyn nesilaikant už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo. Mina ir vairuoja triratuką. • Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (mojuoja, plasnoja). Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja. 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Eina pristatant pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keliant kelius, atliekant judesius rankomis, judant vingiais. • Bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja abiem kojom vietoje ir judant pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto. • Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, užsega ir atsega sagas). • Meta, spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį, tiksliau gaudo, mušinėja. Įsisupa ir supasi sūpynėmis. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Eina ratu, poroje, prasilenkiant, gyvatėle, atbulomis, šonu. Bėga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn. Šokinėja ant vienos kojos judant pirmyn, šoka į tolį, į aukštį. Važiuoja dviračiu. • Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindami veiksmus. 	•
Esminė nuostata	Noriai, džiaugsmingai juda.		
Esminis gebėjimas	Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.		

17. KASDIENINIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

	Žingsniai	Pasiekimai	
2–3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. • Jaučia, kada nori tuštintis ir šlapintis, kartais tai parodo mimika, ženklais arba pasako. • Suaugusiojo rengiamas vaikas „jam padeda“. • Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. • Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo ir geria savarankiškai. Pradeda naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. • Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. • Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia. • Padedamas bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. • Padeda vieną kitą daiktą į vietą. 	
4 – 6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. • Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs. • Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. • Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. • Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų. • Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė. 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. Domisi, kuris maistas sveikas ir naudingas. Serviuoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo. • Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. • Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą • Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai. • Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Stengiasi saugoti save ir kitus. 	

	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo tvarkingai. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą - kurio vartojimą reikėtų riboti. Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. • Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. • Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą • Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai. • Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Savarankiškai ar priminus laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. Stebint suaugusiajam saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais. 	
	Esminė nuostata	Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.	
	Esminis gebėjimas	Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojasi tualetu. Prižiūri savo išorę: prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	

KURIANTIS

18. ESTETINIS SUVOKIMAS

	Žingsniai	Pasiekimai	
2-3 metai	2 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos vaizdus, dailės kūrinius, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka. 	
	3 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinių objektus. • Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis. 	
4-6 metai	4 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėraštį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinį, knygelių iliustracijas, 	

		<p>gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skirtingai reaguoja (ramiai ar emociškai) klausydami ir stebėdami skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką. • Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti. 	
	5 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo. • Mėgaujasi meninės veiklos eiga, muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. • Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinių, dainelę, šokį, vaidinimą, dailės darbelį, aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus. 	
	6 žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio, dailės, tautodailės kūrinių siužetą, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilsius vaizdinius. Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko vaidino, piešė. • Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti. Gėrįsi ir grožisi savo menine kūryba. • Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą mintį, kodėl gražu. 	
	Esminė nuostata	Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.	
	Esminis gebėjimas	Jaučia, suvokia ir apibūdina elementarius muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno ypatumus, grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais, pastebėjimais vertinimais.	

19. MENINĖ RAIŠKA

	Žingsniai	Pasiekimai	
2-3 metai	2 žingsnis	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, mėgdžioja suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų-trijų garsų melodijas ar daineles. Spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais. Skambant 	

	<p>muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena koku nors daiktu.</p> <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja žaidinimų judesius, spontaniškai žaidžia rankų ir kojų judesiais reaguodamas į muziką. <p>Žaidinimai/vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus bei žaidimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais (pamojuoja, apkabina). <p>Vizualinis menas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spontaniškai keverzoja „rankų judesių“ piešinius, juos apžiūrinėja. Džiaugiasi (šūkčioja, krykštauja, mojuoja rankomis), dailės priemonės paliekamu pėdsaku ir patiriamais jutimais (tirštais dažais, minkšta tešla) 	
3 žingsnis	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Susidomėję klausosi dainų, instrumentinių kūrinėlių, emociškai jas suvokia (šypsosi, džiaugiasi, ploja rankom, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ar pan.). Vienas ir kartu su kitais dainuoja dviejų-keturių garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelių, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais. Juda pagal muziką: žingsniuoja, bėga, apsisuka, kūno judesiais imituoja kai kurių gyvūnų judesius. Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. <p>Žaidimai/vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas. 	

4 – 6 metai		<p>Vizualinis menas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spontaniškai reiškia emocijas, išpūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. Brėžia įvairias linijas, formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną). Savo keverzonėse išvelgia daiktus ar įvykius. • Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo su jomis būdus. Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu. 	
	4 žingsnis	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klauso gamtos garsų, trumpų vokalinių ir instrumentinių kūrinių, juos tyrinėja ir elementariai komentuoja, emociškai reaguoja į muzikos nuotaiką. • Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodinės slinkties autorines ir liaudies dainas. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, gričiau, lėčiau). • Žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelių, atlikdami keletą nesudėtingų judesių: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių. Tyrinėja garso išgavimo būdus „kūno“, gamtos, įvairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, šoka trijų-keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius. <p>Žaidimai/vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Žaisdamas atsipalaiduoja. <p>Vizualinis menas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Išgauna šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija. Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai 	

	<p>kinta, „pasimeta“. Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliuavimu, mimika.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turi mėgiamas spalvas. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas. 	
5 žingsnis	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi vokalinės ir instrumentinės muzikos įrašų, „gyvos“ muzikos. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus, girdėtus kūrinius. • Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. • Eina ratelių, žaidžia muzikinius žaidimus. • Ritminiais, melodiniais, „gamtos“, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, aukštas paprastasis, stangrus, pritupiamasis). <p>Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį siužetą, išplėtodamas vyksmą, dialogus, monologus, keisdamas balso intonacijas. Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudomas daiktus, drabužius, reikmenis. <p>Vizualinis menas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. Objektus vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, ką apie juos žino. Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti. • Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus. 	

6 žingsnis	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> • Emocingai klausosi įvairaus stiliaus muzikos kūrinų. Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. Pasako kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. • Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas pakankamai tiksliai intonuoja. Dainuoja trumpas daineles kanonu, įsiklausydami į savo ir draugų dainavimą. • Eina ratelių, šoka šokius ratu, vienoje linijoje, su įvairiais žingsniais ir elementais (šoninis, pakaitinis žingsniai, dvigubas ratelis ir kt.). Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2-3 garsų melodijas. Pritaria suaugusiojo grojimui, atlikdami muzikines pjeses solo ir „orkestre“, seka „dirigento“ judesius, stengiasi kartu pradėti ir baigti kūrinėlį. • Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui, paveikslui. Žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius kontrastingo pobūdžio muzikai. <p>Šokis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Šoka sudėtingesnius ratelius (tiltelių, grandinėlių), paprastųjų ir bėgamųjų (paprastasis bėgamasis, aukštas bėgamasis, liaunas, smulkus bėgamasis) žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius. • Šoka improvizuotai kurdamas septynių-aštuonių natūralių judesių seką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas erdvės (aukštai-žemai) ir laiko (greitai-lėtai) elementus. <p>Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocijas būsenas. Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo mintis, emocijas. <p>Vizualinis menas</p>	
------------	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.). Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti. Kuria bendrus dailės darbus. • Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Eksperimentuoja mišriomis dailės technikomis, skaitmeninėmis technologijomis (skaitmeninio piešimo programos, fotografija). 	
Esminė nuostata	Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.	
Esminis gebėjimas	Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	

Telšių r. Žarėnų „Minijos“ pagrindinė mokykla

Ikimokyklinio ugdymo grupė

„Kiškučiai“ („Drugeliai“)

(reikiamą pabraukti)

.....
(vaiko vardas, pavardė)

.....
(gimimo data)

Pasiekimų aprašas

..... - m. m.

.....INDIVIDUALŪS UGDYMO SI PASIEKIMAI

(vaiko vardas)

1. (vaiko vardas ir tikslus amžius)

2. (vaiko vardas ir tikslus amžius)

			Žingsniai					
			1	2	3	4	5	6
ORUS	1.	SAVIVOKA IR SAVIGARBA						
	2.	EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA						
	3.	SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ						
	4.	SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS						
	5.	SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS						
SĖKMINGAI BESIUGDANTIS	6.	MOKĖJIMAS MOKYTIS						
	7.	INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS						
	8.	KŪRYBIŠKUMAS						
	9.	PROBLEMŲ SPRENDIMAS						
	10.	TYRINĖJIMAS						
SMALS US	11.	APLINKOS PAŽINIMAS						
	12.	KIEKIO SUPRATIMAS IR SKAIČIAVIMAS						
	13.	FORMA, ERDVĖ, MATAVIMAI						
BEN DRA UJA NTIS	14.	SAKYTINĖ KALBA						
	15.	RAŠY TINĖ KALBA						
SVEI KAS	16.	FIZINIS AKTYVUMAS						
	17.	KASDIENINIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI						
KUR IAN TIS	18.	ESTETINIS SUVOKIMAS						
	19.	MENINĖ RAIŠKA						

Laiškas tėveliams:

Prabėgo dar vieni metai. Kokie jie buvo Jūsų vaikui?

Kokias pasiekimais jis(-i) gali pasidžiaugti?

Orus(-i):	
Sėkmingai besiuždantis(-i):	
Smalsus(-i):	
Bendraujantis(-i):	
Sveikas(-a):	
Kuriantis(-i)	

Ikimokyklinio ugdymo auklėtojos:.....

.....

Data

NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

Dokumentai:

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. Nr. 63-2853).
2. Lietuvos Respublikos Seimo 2003-07-04 nutarimas Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatų“ (Žin., 2003, Nr. 71-3216).
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-01-24 nutarimas Nr.82 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012m. nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr.12-391).
4. Lietuvos Respublikos Seimo 2003-08-20 nutarimas Nr. IX-1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 52-2316).
5. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989.
6. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas Nr. ISAK - 627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin.,2005, Nr. 52-1752).
7. Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programą, bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ (Žin., 2010, Nr. 50-2454).
8. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016-01-26 įsakymas Nr. V-93 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-313 „Dėl Lietuvos Higienos normos HN 75:2010 „Įstaiga vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ pakeitimo.

Literatūra:

1. Adaškevičienė A. Judėjimo džiaugsmas. Lietuvos ikimokyklinukų fizinio aktyvumo optimizavimo programa, 1996.
2. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
3. Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. Priešmokyklinis, pradinis ir pagrindinis ugdymas Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
4. Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvenamosios įgūdžių ugdymo programa. Vilnius: Leidybos centras, 1997.

5. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius: leidybos centras, 1993.
6. Ivoškuvienė R., Ramonienė Z., Pečiulienė O., Stošiuviene. Ikimokyklinio amžiaus vaikų žymiai ir vidutiniškai neišsivysčiusios kalbos ugdymas. – Šiauliai, 1997.
7. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. - Vilnius, 2006.
8. Monkevičienė O. Vaikų darželių programa Vėrinėlis. - Vilnius, 1993.
9. Mockevičienė O., Palačionienė L. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa. Vilnius: Visuomenės sveikatos centras, 2003.
10. Monkevičienė O. (Sud.). Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
11. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Vilnius: švietimo aprūpinimo centras, 2015.
12. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Vilnius: švietimo aprūpinimo centras, 2014.
13. Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas: metodinės rekomendacijos. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2004.
14. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. - Vilnius: Leidybos centras, 1995.

Suderinta:

Direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Alma Čirvinskienė

2017 m. mėn. ... d.